

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Visegrádská skupina a její role v rámci Evropské unie

Visegrad Group and Its Role Within the European Union

Student: Bc. Terezie Slováčková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Boris Navrátil, CSc.

Ostrava 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Terezie Slováčková**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210T004 Eurospráva

Téma: Visegrádská skupina a její role v rámci Evropské unie
Visegrad Group and Its Role Within the European Union

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Počátky kooperace zemí Visegrádské skupiny
 3. Význam Visegrádské skupiny pro vstup do EU
 4. Budoucnost EU a rizika jejího štěpení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991–2004*. Praha: Karolinum, 2011. 170 s. ISBN 978-80-246-1859-3.
- VLACHOVÁ, Klára. *Národní identity a identifikace: Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie*. Praha: SLON, 2015. 204 s. ISBN 978-80-7419-188-6.
- WAIISOVÁ, Šárka. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 507 s. ISBN 978-80-7380-232-5.
- WHITE, S., P. G. LEWIS and J. BATT. *Developments in Central & East European Politics*. 5th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013. 312 s. ISBN 978-1-137-26298-1.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Boris Navrátil, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci, včetně příloh vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje a materiály. Přílohy č. 1 a 2 jsem převzala z uvedených zdrojů.

V Ostravě 12. 7. 2019

.....

Bc. Terezie Slováčková

Obsah:

1	Úvod	7
2	Počátky kooperace zemí Visegrádské skupiny	8
2.1	První etapa vývoje Visegrádské skupiny v letech 1991–1992	9
2.2	Druhá etapa vývoje Visegrádské skupiny v letech 1993–1998	13
2.2.1	CEFTA	17
2.2.2	Oživení spolupráce zemí Visegrádské skupiny	18
2.3	Třetí etapa vývoje Visegrádské skupiny v letech 1999–2004	20
2.3.1	Předsednictví Visegrádské skupiny	21
2.3.2	Mezinárodní visegrádský fond	22
3	Význam Visegrádské skupiny pro vstup do EU	24
3.1	Ambice V4 usilovat o členství v EU	24
3.2	Politika sousedství a politika rozšiřování	27
3.3	Země V4 jako předsedající země Rady EU	29
3.3.1	Předsednictví ČR v Radě EU	29
3.3.2	Předsednictví Maďarska v Radě EU	33
3.3.3	Předsednictví Polska v Radě EU	35
3.3.4	Předsednictví Slovenska v Radě EU	37
3.4	Angažovanost zemí V4 uvnitř EU	39
4	Budoucnost EU a rizika jejího štěpení	42
4.1	Brexit jako příklad pro další státy	43
4.2	Evropa Západ–Východ	45
4.3	Aliance s V4 a další kooperační formáty	48
4.4	Budoucnost EU v rukou jejich občanů – volby do Evropského parlamentu 2019	52
5	Závěr	56

Seznam použité literatury

Seznam zkratek

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

1 Úvod

Před samotným vznikem spolupráce Visegrádské skupiny, ve známé sestavě České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska, se země musely vypořádat s řadou událostí, které jejich vzájemný vztah dále formovaly. Historie spolupráce sahá až do 14. století, kdy tyto země byly ještě pod vládou svých království. Následující sled událostí, např. první a druhá světová válka nebo německá i sovětská okupace vzájemné vztahy narušily. Avšak po rozpadu Sovětského svazu v roce 1989 dokázaly země Visegrádské skupiny najít k sobě cestu a vytvořit tak uskupení, jehož hlavním cílem byla integrace do euroatlantických struktur, také aktivní zapojení se do projektu Evropské integrace a spolupráce při rozvoji demokratické společnosti.

Hlavním cílem mé diplomové práce je vyhodnotit fungování Visegrádské skupiny a její role v rámci Evropské unie. Dílčím cílem práce je představení dalších alternativ regionální spolupráce v Evropě. Má diplomová práce se skládá z pěti kapitol, včetně úvodu a závěru. Druhá a třetí kapitola bude teoretická část práce a čtvrtá kapitola bude praktická část diplomové práce. Druhá kapitola s názvem „Počátky kooperace zemí Visegrádské skupiny“ se bude věnovat třem etapám vývoje Visegrádské skupiny, a to od samotného vzniku prvotní myšlenky, až po vstup visegrádských zemí do Evropské unie v roce 2004. Bude v ní popsán celkový historický vývoj od setkání tří králů až k podpisu Deklarace o spolupráci České a Slovenské federativní republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace v roce 1991. Součástí této kapitoly je také vysvětlení důležitosti vzniku Středoevropské dohody o volném obchodu. Závěr kapitoly je věnován problematice předsednictví ve Visegrádské skupině a Mezinárodnímu visegrádskému fondu. Ve třetí kapitole s názvem „Význam Visegrádské skupiny pro vstup do EU“ bude popsáno vynaložené úsilí visegrádských zemí stát se součástí Schengenského prostoru a členy Evropské unie. Dalším bodem této kapitoly je popis aktivit zemí Visegrádské skupiny v politice sousedství a politice rozšiřování. V závěru třetí kapitoly jsou popsána a zhodnocena jednotlivá předsednictví visegrádských zemí v Radě EU a celková angažovanost zemí uvnitř EU. Čtvrtá kapitola nese název: „Budoucnost EU a rizika jejího štěpení“. Tato kapitola je praktickou částí mé diplomové práce, ve které je v několika podkapitolách popsán vliv zásadních událostí z posledních let na budoucnost Evropy. V této kapitole jsou postupně vysvětleny např. dopady odchodu Velké Británie z Evropské unie, také výsledky evropských voleb a s nimi související nový pohled na dnešní Evropskou unii.

2 Počátky kooperace zemí Visegrádské skupiny

Počátky kooperace tří evropských zemí sahají až do 14. století. Právě v roce 1335 se na maďarském hradě Visegrád konalo setkání králů středoevropských království, tedy maďarský, polský a český král, aby projednali posílení pozice svých zemí.

Již od počátku spojovaly tyto země podobné problémy. Toto spojení podporovalo určitou sílu panovníků, kteří zrovna usedali na trůn. Díky spojení uherského krále Karla I., polského krále Kazimíra III. a českého krále Jana Lucemburského tak vznikla nejen spolupráce v politických a obchodních otázkách, ale také vzniklo vzájemné přátelství mezi těmito zeměmi. Toto spojení se podařilo vybudovat i přesto, že tyto země mezi sebou po dobu své historie vždy nevedly přátelský vztah. Právě díky tomuto vztahu byla přesně o 656 let založena středoevropská iniciativa nesoucí název Visegrádská skupina.

Avšak je nutné zmínit, že Visegrádská skupina nebyla jedinou iniciativou spolupráce v Evropě na přelomu 80. a 90. let 20. století. Již v roce 1989 vznikla Středoevropská iniciativa (dále jen SEI), která je regionálním sdružením 18 zemí Evropy. Tato iniciativa se zaměřuje na rozvoj spolupráce členských států a podporuje ty členské státy, které nejsou členy Evropské unie (dále jen EU). Napomáhá jim při procesu začleňování do procesu evropské integrace a také při samotném zlepšení jejich přístupu k EU (MZV ČR, 2018).

SEI byla založena v roce 1989 čtyřmi státy, a to Itálií, Jugoslávií, Maďarskem a Rakouskem. Dodnes je stále fungujícím regionálním sdružením. V roce 1990 se stalo členem i Československo a v roce 1991 přistoupilo i Polsko. Postupně se tato iniciativa dále rozšiřovala o další státy střední, východní a jihovýchodní Evropy a po přistoupení Bulharska a Rumunska v roce 2007 její počet činí 18 členů. SEI napomáhala státům v procesu transformace a rozvíjení regionální spolupráce. Zároveň připravuje, zajišťuje a hodnotí národní i mezinárodní projekty (MZV ČR, 2018).

Pád železné opony ve střední Evropě odstartoval v zemích bývalého socialistického bloku novou etapu v jejich politickém uspořádání. Odstranění totalitního systému a nastolení liberální a demokratické společnosti s sebou přineslo i nový prostor pro možnou kooperaci. Cílem středoevropských zemí bylo odpoutat se od Svazu sovětských socialistických republik (dále SSSR), vytvořit pluralitní demokratickou společnost a tržní ekonomiku. V některých ohledech lze dokonce hovořit o nutnosti spolupráce, jakožto obraně proti stále existujícímu

Sovětskému svazu a jeho vlivu prostřednictvím Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci (dále jen RVHP) (Lukášek, 2010).

Visegrádská skupina, někdy také Visegrádská čtyřka, zkráceně V4, je aliancí čtyř postkomunistických států střední Evropy, a to Maďarska, Polska, České republiky a Slovenska. Ještě před rozdělením Československé federativní republiky (dále jen ČSFR), v roce 1993 se tato skupina nazývala Visegrádská trojka. Tento název představili zástupci států Visegrádské skupiny 15. února 1991 v severomaďarském městě Visegrád. Na tomto setkání podepsali prezident ČSFR Václav Havel, premiér Maďarska József Antall a prezident Polska Lech Wałęsa deklaraci blízké spolupráce těchto tří, středoevropských států napomáhající na jejich cestě k evropské integraci. V tomto období byla velice důležitá kooperace právě těchto postkomunistických států, jelikož jen při dosažení vzájemné spolupráce mohly tyto státy snadněji přejít od totalitního k demokratickému systému, a tak rychleji zajistit svobodu a pluralitu ve společnosti.

Celkový vývoj Visegrádské skupiny lze rozdělit do tří časových období. Jako první a zároveň nejaktivnější etapu spolupráce těchto zemí, již pod názvem Visegrádská skupina, můžeme považovat období v letech 1991 až 1992. Druhou etapu můžeme označit jako dobu úpadku a částečného nahrazení Visegrádské skupiny organizací CEFTA¹, a to mezi lety 1993 až 1998. Třetí etapa vývoje byla započata rokem 1998, kdy došlo k znovunastartování visegrádské spolupráce. Tato spolupráce s nově formulovanými cíli pokračovala i po roce 2004, kdy se tyto státy staly členy Evropské unie.

2.1 První etapa vývoje Visegrádské skupiny v letech 1991–1992

Jedním z tvůrců první myšlenky spolupráce těchto zemí byl tehdejší československý prezident Václav Havel, který se ve svém projevu na začátku roku 1990 v polském Sejmu zamyslel nad budoucí podobou starého kontinentu. Jeho představa byla založena na budoucí spolupráci těchto tří států. Avšak myšlenky na společnou visegrádskou kooperaci proudily v hlavách disidentů již v průběhu 70. až 80. let 20. století, jako spolupráce zemí na principech protestu proti sovětské dominanci v Evropě. Mezi tyto hlavní nositele myšlenky zajisté lze

¹ Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA) vznikla v roce 1992 jako náhrada za „nefunkční“ Visegrádskou skupinu. Jejím cílem je slučovat evropské země, o jejichž přijetí do EU se aktivně vyjednává (Najman, 2017).

zařadit disidenty, odborného i politického spektra jako byl např. Lech Wałęsa, Jiří Dienstbier, Bronisław Geremek a další (Lukášek, 2010).

Své myšlenky prezident Václav Havel přednesl i na setkání představitelů tří zemí v Budapešti, což značně urychlilo vývoj následujících jednání. Dne 9. 4. roku 1990 se uskutečnilo neformální shromáždění představitelů tří sousedících států, tedy Československa, Polska a Maďarska. Tohoto setkání se zúčastnili i ministři zahraničí Itálie, Jugoslávie a Rakouska, kteří zde plnili úlohu pozorovatelů. Shromáždění začalo projevem tehdejšího prezidenta ČSFR Václava Havla, který na začátek položil několik otázek. Jednou z nich byla také otázka: „Můžeme se shodnout na tom, že si vzájemně nechceme klást překážky nebo dokonce závidět jeden druhému, ale naopak, že si chceme vzájemně pomáhat?“. Právě touto otázkou Václav Havel oficiálně zahájil dialog mezi těmito středoevropskými zeměmi (Dienstbier, 2019).

Výsledkem setkání byla shoda na vytvoření společné deklarace všech tří zemí. Jak už bylo zmiňováno na začátku první kapitoly této práce, počátky vzniku iniciativy Visegrádské skupiny jsou spojovány s rokem 1991.

Dne 15. února 1991 zahájil József Antall vrcholné setkání Visegrádské skupiny v maďarském parlamentu v Budapešti. Na tomto setkání se delegace dohodly na vytvoření pracovní skupiny, která bude hledat řešení konkrétních problémů. Zároveň se delegace dohodly na schůzkách předsedů vlád jednou ročně a konzultacích ministrů zahraničních věcí, obrany a dalších (Dienstbier, 2019).

V rozhovorech o evropské bezpečnosti existovala základní a obecná dohoda, že celoevropský bezpečnostní systém by měl nahradit bývalé pakty a současně by se Severoatlantická aliance (dále NATO), jako jediná bezpečnostní instituce, měla stát pilířem tohoto systému. Tato formulace, která se na první pohled může zdát poněkud neslučitelná, je odrazem reálné situace. V té době byla myšlenka expanze pro NATO nepřijatelná. Bylo však možné diskutovat o úloze NATO v rámci Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě² (dále KBSE) (Dienstbier, 2019).

² Závěrečný akt helsinské Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě potvrdil stávající hranice v Evropě a jejich změnu vyhradil pouze mírovému jednání. Zakázal také hrozbu silou nebo použití síly v mezinárodních vztazích. SSSR a další státy sovětského bloku za závazek „nevměšování do vnitřních záležitostí“ souhlasily s „respektováním lidských práv a základních svobod včetně svobody smýšlení, svědomí, náboženství nebo přesvědčení“ (Kuklík, Petráš, 2007).

Již zmiňovaná deklarace nesla název Deklarace o spolupráci České a Slovenské federativní republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě evropské integrace. Podobnost vývoje situace v uplynulých desetiletích stimulovala tyto země k dosažení dohodnutých stěžejních cílů uvedených v deklaraci, a to:

- v plném smyslu obnovení státní suverenity, demokracie a svobody,
- likvidace všech existujících společenských, ekonomických a duchovních pozůstatků totalitního systému,
- vybudování parlamentní demokracie, moderního právního státu, dodržování lidských práv a základních svobod,
- vytvoření moderního tržního hospodářství,
- plné zapojení do evropského politického, hospodářského, bezpečnostního a právního systému (Visegrádská deklarace, 1991).

Uvedené cíle naznačovaly cestu, kterou by se signatářské země měly vybrat, a tím se jednodušeji adaptovat na nové poměry v Evropě. V závěru Visegrádské deklarace jsou také uvedené praktické kroky, kterými by se měly řídit:

- sladit na základě zájmu jednotlivých zemí úsilí sloužící k vytvoření spolupráce a pevných vazeb s evropskými institucemi, a provádět konzultace o otázkách týkajících se jejich bezpečnosti,
- usilovat o vytváření nerušených vztahů mezi jejich občany, institucemi církvemi i společenskými organizacemi,
- rozvíjet hospodářskou spolupráci na tržním základě ve prospěch volného pohybu kapitálu a pracovních sil, vzájemně výhodný obchod se zbožím a službami, dále usilovat o to, aby byly vytvořeny příznivé podmínky pro přímou spolupráci mezi podniky a pro zahraniční kapitálové investice sloužící růstu hospodářské efektivity,
- věnovat mimořádnou pozornost rozvoji dopravní infrastruktury spojující je navzájem i s jinými částmi Evropy, zvláště ve směru sever-jih, a dále sladit jejich energetické systémy, jakož i rozvoj telekomunikačních sítí,
- rozšířit spolupráci v oblasti ekologie,
- vytvořit odpovídající podmínky pro nerušenou výměnu informací, tiskovin, kulturních statků a hodnot,
- formovat společným úsilím mnohostrannou spolupráci v zájmu vytváření optimálních podmínek pro plné zajištění práv národnostních menšin žijících na jejich území,

- přispívat ke vzájemně výhodné spolupráci zainteresovaných územních samosprávných orgánů a k vytváření subregionálních kontaktů (Visegrádská deklarace, 1991).

Tato středoevropská spolupráce nebyla založena na základě podepsání závazného právního aktu, který by měl povahu mezinárodní smlouvy, a proto také plnění těchto dohodnutých cílů bylo a dodnes je zcela na dobrovolné bázi.

Další schůzka se konala v Krakově 6. října 1991. Opět se zde sešli prezidenti Václav Havel, Lech Wałęsa a premiér József Antall, aby podepsali dva důležité dokumenty. Jednalo se o Krakovské prohlášení ministrů zahraničních věcí o vztazích s Organizací Severoatlantické smlouvy a o Krakovskou deklaraci, jejímž cílem bylo podrobněji specifikovat cíle obsažené ve Visegrádské deklaraci. Hlavním záměrem zahraničních politik zemí bylo posilování vztahů s EU pro rychlejší uzavírání dohod o přidružení a následné získání plného členství. Především z iniciativy Polska byla pozornost věnována vztahům k západním bezpečnostním strukturám jako je NATO a ZEU³, neboť ty podle něj představovaly reálný nástroj k zajištění bezpečnosti regionu (Lukášek, 2010). Polsko, na rozdíl od Maďarska zastávalo odlišný názor na vztah s Ruskem. Polsko-ruské soupeření tvá již několik desítek let. Po roce 1945 se Polsko stalo nesvobodným komunistickým satelitem SSSR. Polsko však ve svém jádru zůstalo nadále katolickým státem. Po roce 1989 se Polsko změnilo v prozápadní a zároveň protiruský stát (Bajnar, 2017). Jedním z klíčových bodů sporu bylo také odstoupení Podkarpatské Rusi Sovětskému svazu těsně po druhé světové válce, kvůli kterému se polská vnější hranice podstatně zkrátila.

V Krakově se diskutovalo nejen o problematice hospodářské kooperace, ale také bylo dosaženo dohody o liberalizaci pohybu kapitálu mezi těmito státy. Byla zřízena pracovní skupina, která byla složená ze zástupců ministerstev financí a centrálních bank. Dále byly uzavřeny bilaterální dohody o zamezení dvojího zdanění, respektive dohody na podporu investic, které měly přispět k liberalizaci vzájemného obchodu a podpořit ekonomickou transformaci. Pokračovalo se také v započatých projektech v oblasti dopravy a spojů, bylo nutné vypracovat program diverzifikace dovozů energetických surovin, zefektivnit programy na

³Západoevropská unie je potencionálně nástrojem společné zahraniční i bezpečnostní politiky EU a rámcem pro postupné formování společné evropské obrany. ZEU je jako politicko-vojenská organizace velmi dobře přizpůsobena k řešení bezpečnostních krizí. ZEU se pro Evropany stala jakýmsi nástrojem k politické kontrole i k řízení operací v rámci krizového managementu. Západoevropská unie vznikla dne 6. května 1955 po ratifikaci Pařížských dohod z října 1954 (Senát PČR, 2019).

ochranu životního prostředí a také zpracovat společné stanovisko pro konferenci Organizace spojených národů (dále jen OSN) o životním prostředí, která se konala v roce 1992 v Rio de Janeiru (Lukášek, 2010). Krakovský summit přispěl k hlubší kooperaci těchto států a poukázal na další možnosti spolupráce.

Poslední setkání nejvyšších představitelů států v nejaktivnější fázi vývoje Visegrádské skupiny se konalo 6. května 1992 v Praze. Ve stejném složení se sešli zástupci těchto států, aby zhodnotili dosavadní spolupráci, konzultovali aktuální mezinárodní otázky, např. situaci v Perském zálivu po vojenské operaci mezinárodních sil vedených Spojenými státy proti Iráku, nebo vývoj v zemích bývalého Sovětského svazu a řešení krize v bývalé Jugoslávii.

Právě na summitu v Praze byla vyřčena myšlenka společného plánu členství v EU. Na tomto setkání bylo dohodnuto navázat politický dialog s kompetentními orgány EU a harmonizovat své vlastní zahraniční a bezpečnostní politiky se základními principy zahraniční a bezpečnostní politiky EU. V Praze poprvé oficiálně zaznělo, že dlouhodobým cílem bezpečnostní a obranné politiky zemí Visegrádské skupiny je jejich plné členství v NATO (Lukášek, 2010).

V určitých oblastech země postupovaly individuálně, což v žádném případě nesnižovalo důležitost Visegrádské skupiny. Jedním z nejvýznamnějších výsledků individuálních procesů zemí byl odsun sovětských vojsk z území Československa, Polska a Maďarska.

2.2 Druhá etapa vývoje Visegrádské skupiny v letech 1993–1998

Jedním z milníků pro Visegrádskou skupinu byly nepochybně parlamentní volby v ČSFR, konající se v červnu roku 1992. Vítězem voleb se staly strany, které dále nechtěly setrvat ve společném státě. Na české straně vyhrála Občanská demokratická strana (dále jen ODS), v jejímž čele stál tehdejší federální ministr financí Václav Klaus. Na slovenské straně vyhrálo Hnutí za demokratické Slovensko (dále jen HZDS), tehdejšího slovenského premiéra Vladimíra Mečiara.

Samotná myšlenka, že se ČSFR rozdělí na dva nezávislé státy, sebou přinášela značné problémy. Především by došlo k oslabení mezinárodního postavení obou států, které by musely znovu jednat o vstupu do Rady Evropy a také o přidružení do EU. S těmito komplikacemi přišly i spory mezi Českou republikou a Slovenskem v oblasti právního nástupnictví, dělení majetku a mnoha dalších.

Rozdělení Československa nezpůsobovalo komplikace jen mezi jeho členy, ale i mezi členy skupiny. Samotné rozdělení sebou neslo řadu komplikací a zpomalení, a tak i celý proces a naplňování projektu Visegrádské skupiny byly tímto zpomaleny. Hlavní propagátory myšlenky společné spolupráce nahrazovali politici, kteří této myšlence příliš nevěřili. Konkrétně premiér Slovenska Vladimír Mečiar neměl již v té době dobré ohlasy jak na polské, tak na maďarské straně, a to pro jeho nacionalistické směřování národní politiky.

Nejen československá politická scéna zažívala v tomto období značný rozruch. Polská zahraniční politika stála za posílením a rozšířením vzájemné spolupráce v nových podmínkách Evropy, avšak v Polsku došlo také k mnoha změnám, a to především na vládní úrovni. I přes tyto otřesy se však dále snažilo držet svých plánů. Polsko chtělo především vytvořit stabilní politické klima pro budoucí vztahy v Evropě, a tím také zamezit případným bezpečnostním hrozbám. Dobré bilaterální vztahy chtělo udržovat především se státy postsovětského prostoru, tj. s Ukrajinou, Běloruskem, Litvou, Lotyšskem a Estonskem.

Po podepsání dohod o přidružení Československa, Polska a Maďarska k EU v roce 1991 se v polské diplomacii objevili zastánci podporující Visegrádskou skupinu. Mezi tyto zastánce patřila předsedkyně vlády Hanna Suchocká a také polský ministr zahraničí Krzysztof Skubiszewski. Po polských volbách v roce 1993 se však situace změnila. Do vlády se dostali zástupci Svazu demokratické levice a Polské rolnické strany, kteří výrazně projevovali zvýšený zájem o zlepšení vztahů s Ruskem. I když tímto došlo k ochladnutí vztahů v rámci visegrádské spolupráce, tak i přesto regionální spolupráce zůstala součástí polské zahraniční politiky.

Maďarsko vnímalo existenci Visegrádské skupiny zdánlivě pozitivně, neboť v ní spatřilo vidinu snadnější cesty do ostatních uskupení jako je např. EU nebo NATO. Zástupci maďarské diplomacie byli přesvědčeni o tom, že společná kooperace v rámci Visegrádské skupiny napomůže v řešení vzájemných sporů mezi státy. V Maďarsku často probíraným tématem se stala otázka maďarské národnostní menšiny žijící na Slovensku. Sám premiér József Antall v roce 1993 prohlásil, že se cítí být ministerským předsedou všech Maďarů, včetně těch žijících v zahraničí. Proto si důležitost těchto menšinových otázek uvědomovaly i maďarské politické strany, které nevyřešení těchto otázek považovaly za bezpečnostní hrozbu, proti které je třeba se bránit.

Po smrti premiéra Antalla se stal jeho nástupcem Péter Boross, který v jeho politických cílech pokračoval. V roce 1994 v maďarských parlamentních volbách zvítězila Maďarská

socialistická strana, která vytvořila koalici s liberálním Svazem svobodných demokratů, v jejímž čele stál Gyula Horn. Koncepčně se však maďarská zahraniční politika nijak nezměnila. Do nového vedení maďarské diplomacie usedl László Kovács, který všem připomněl, že se minulé vládě nepodařilo naplnit všechny priority, které si stanovila, a to především v oblasti regionální spolupráce. Tímto skutkem se celkově zhoršily vztahy mezi Maďarskem a ostatními státy Visegrádské skupiny, které vedly až ke zhoršení mezinárodního hodnocení Maďarska a také k omezení účinnosti jeho zahraniční politiky. Důkazem vynaložené snahy o zlepšení sousedských vztahů v rámci maďarské zahraniční politiky bylo podepsání základních smluv o dobrém sousedství a přátelské spolupráci mezi Maďarskem a Slovenskem v březnu 1995 a mezi Maďarskem a Rumunskem v září 1996. Díky těmto bilaterálním dohodám se zvýšila celková prestiž země a bez přičinění členství Maďarska ve Visegrádské skupině, bylo Maďarsko zařazeno mezi kandidáty členství v EU a NATO (Lukášek, 2010).

Slovensko se 1. ledna 1993 stalo samostatným státem, a tímto krokem se definitivně oddělilo od České republiky. Avšak i po rozdělení zůstala slovenská zahraniční politika prozápadně a euroatlanticky orientována. Největší hrozbou pro nově vzniklý stát byla možná izolace v celém evropské prostoru. Sám premiér Vladimír Mečiar tehdy prohlásil, že: „pokud Západ zavře Slovensku dveře do Evropy, bude nutné obrátit se na Východ“ (Lukášek, 2010).

Vztahy mezi Českou republikou a Slovenskem byly po rozdělení výrazně neklidné. Zapříčinily to především spory související s dělením majetku a také vyřešení dluhových vztahů. Vladimír Mečiar se také později vyjádřil, že Česká republika by neměla zapomínat na to, že všechny její ropovody vedou přes území Slovenska s tím, že pokud bude přerušeno zásobování ropou, jejich zásoby nevydrží více než deset dní. Na to česká politická scéna, tehdy v čele s předsedou vlády Václavem Klausem, reagovala tím, že může Slovensku zadržet podíly slovenských vlastníků v privatizovaných českých firmách jako záruky majetkových podílů uplatňovaných vůči Slovensku.

Slovensko však nemělo problém jen s Českou republikou. V rámci Visegrádské skupiny vedlo Slovensko spory i s Maďarskem, jednalo se konkrétně o hydroelektrárny Gabčíkovo – Nagymaros a také dodržování lidských práv a základních svobod zhruba 600 000 maďarských občanů žijících na jihu Slovenska (Lukášek, 2010).

V České republice stály proti sobě dva úplně odlišné názory na regionální spolupráci v rámci fungování Visegrádské skupiny. Mezi zastánce jedné vize patřili prezident Václav

Havel a tehdejší ministr zahraničí Jiří Dienstbier. A na straně druhé stál předseda ODS a tehdejší premiér Václav Klaus, který spojenectví kritizoval a sám byl především zastáncem své vlastní vize směřování na Západ. Avšak je nutné podotknout, že právě ODS byla stranou, která ve volbách přednesla ucelený program ekonomické a politické transformace i představu o vlastní zahraniční politice. Možná právě z těchto důvodů ODS v roce 1992 parlamentní volby většinově vyhrála. Během doby své vlády ODS prošla nespočtem konfliktů s politickými protivníky. V hlavních sporech proti sobě stáli Václav Klaus s Jiřím Dienstbierem. Do těchto sporů se později zapojil i budoucí ministr zahraničí Josef Zieleniec spolu s místopředsedou ODS Miroslavem Mackem a poslancem Bohumilem Doležalem, kteří kritizovali nezřetelnost zahraničně politické koncepce země. Sám Václav Klaus neviděl budoucnost země v utváření regionální spolupráce v rámci koncepce Visegrádské skupiny, byl spíše zastáncem udržování bilaterálních vztahů mezi státy.

Všechny země Visegrádské skupiny se od počátku vyznačují podobnými charakteristikami, a to právě vytvořilo dobrý základ pro ekonomicko-hospodářskou spolupráci. Tyto země si nejsou jen geograficky blízké, díky čemu mají také mezi sebou vytvořenou dobrou síť komunikací, ale rovněž se vyznačují podobnou ekonomickou vyspělostí, ve smyslu podobného vývoje v přechodu z centrálně plánovaného na tržní hospodářství. I jednotlivé hospodářské cíle byly od počátku mezi těmito zeměmi dosti podobné. Jedním z hlavních společných cílů bylo úspěšné dokončení integračního procesu, tedy samotný vstup těchto zemí do EU. Tento cíl byl podpořen i ze strany jejich již stávajících členů, kteří stáli o připojení těchto zemí do EU.

V těchto zemích se relativně rychle vytvořil tržní mechanismus s jednotnými cenovými, kurzovými a dalšími makroekonomickými systémy. Došlo také k vytváření vhodných předpokladů pro postupné odstraňování překážek pohybu zboží i dalších ekonomických faktorů. Praha, Varšava i Budapešť, méně pak Bratislava se v 90. letech snažily uskutečňovat politiku, spočívající v podpoře přílivu zahraničního kapitálu a investic, jež by nahradily nedostatek toho vlastního. Tato politika byla založena zejména na vytváření vhodných podmínek a výhod, které byly poskytovány zahraničním společnostem v oblasti daňových a celních úlev či dalších zvýhodnění (Lukášek, 2010).

Již na konci 80. let 20. století došlo k řadě politických změn, a to vedlo k nasměrování obchodní politiky směrem na Západ. Podíl v obchodní výměně mezi zeměmi Visegrádské

skupiny značně poklesl. Tyto důvody a řada dalších vytvořily dobré podmínky pro vznik Středoevropské dohody o volném obchodu (dále jen CEFTA).

2.2.1 CEFTA

Středoevropská dohoda o volném obchodu sdružuje jihovýchodoevropské státy, které zatím nejsou členy EU, ale o členství usilují. CEFTA byla založena roku 1992 v Krakově a jejími zakládajícími státy bylo Polsko, Maďarsko a Československo. V roce 1996 přistoupilo také Slovinsko a rok později Rumunsko. Postupně se přidalo i Bulharsko a v roce 2002 Chorvatsko. Země Visegrádské skupiny společně se Slovinskem od smlouvy v roce 2004 odstoupily, a to právě z důvodu vstupu do EU (MZV, 2009).

Dnes už však má CEFTA zcela jinou podobu. O dva roky později, v roce 2006, v Bukurešti, byla premiéry Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Chorvatska, Moldavska, Srbska a představitelem mise OSN v Kosovu (UNMIK) podepsána modernizovaná Smlouva o volném obchodu v jihovýchodní Evropě, tzv. CEFTA 2006. (MZV, 2009).

Při vzniku této smlouvy byl kladen důraz na stanovení následujících cílů:

- vytvoření oblasti pro všechny průmyslové výrobky a postupně dosáhnutí liberalizace zemědělského obchodu,
- na doporučení EU, prokázání schopnosti vzájemné komunikace a vedení dialogu a obchodní spolupráce,
- CEFTA měla také docílit co nejsnadnějšího vstupu těchto zemí do EU a
- přispět k zvýšení hospodářského růstu a konkurenceschopnosti na zahraničních trzích (Lukášek, 2010).

Členské země CEFTA se dočkaly pozitivních výsledků. Klesající trend se podařilo díky vzájemné spolupráci obrátit a země Visegrádské skupiny se pyšnily dokonce zlepšujícím se vývojem makroekonomických ukazatelů.

Jak již bylo řečeno, po rozdělení ČSFR vznikaly uvnitř Visegrádské skupiny jisté problémy. Problémy však nevznikaly pouze mezi Českem a Slovenskem, ale i mezi Slovenskem a Maďarskem. Česká republika byla vnímána jako stabilní součást západu Evropy, a jejím nejdůležitějším partnerem se stalo Německo. Avšak pozornost České republiky na východní politiku se značně omezila. I přes dosti silnou myšlenku Václava Klause se z důvodu ohlasů veřejného mínění a hlasů ze strany EU, ale i Spojených států, nepodařilo prosadit odchod

České republiky z Visegrádské skupiny. Bilaterální konflikty mezi jednotlivými státy skupiny s neochotou Václava Klause se zúčastnit jednání Visegrádské skupiny narušily vývoj politické spolupráce mezi těmito státy. Rozpory mezi Českem a Slovenskem a mezi Slovenskem a Maďarskem a soustředění pozornosti spolupráce na ekonomickou úroveň namísto diplomatické spolupráce v zahraničních a bezpečnostních otázkách přispívaly k zhoršení reprezentace středoevropského regionu. Proto také v roce 1993 došlo ve skutečnosti ke zrušení činnosti Visegrádské skupiny.

Mezi léty 1993 až 1995 přestal Visegrád ve své původní podobě prakticky existovat. A to z mnoha důvodů, jedním z nich byla neochota jednotlivých zemí, ale také snaha zejména ČR a Maďarska profilovat se ve vztahu k EU a NATO na individuální bázi, a to především z důvodu jejich nejlepší ekonomické připravenosti. Z regionálních struktur byla ze strany visegrádských zemí, s výjimkou Polska preferována CEFTA, prostřednictvím níž byl spatřen vhodný nástroj pro posílení vlastních hospodářských politik a možnost rychlejšího plnění podmínek pro vstup do EU. Došlo k útlumu bezpečnostní spolupráce a k oslabení vzájemné spolupráce v rámci integrační angažovanosti zemí Visegrádské skupiny ve vztahu k NATO. Avšak k úplnému přerušení vzájemné vojensko-bezpečnostní spolupráce nedošlo. Každá ze zemí Visegrádské skupiny vynaložila snahu o zajištění vlastní mezinárodní politické pozice. Např. Polsko podporovalo prozápadně orientované zahraniční politiky v podobě ⁴Výmarského trojúhelníku a aktivní politiky ve vztahu k východním sousedním zemím, především s Běloruskem a Ukrajinou. Maďarsko zvolilo cestu realizace politiky tzv. zahraničního maďarství, spočívajícího na vzájemných bilaterálních vztazích se sousedními zeměmi, ale také na budování individuálních vztahů s významnými zeměmi EU, především s Německem. Česká republika se soustředila na bilaterálně založené vztahy s ostatními zeměmi a Slovensko svou zahraniční politiku směřovalo především na CEFTA a také na vztahy s východními zeměmi, především s Ruskem (Lukášek, 2010).

2.2.2 Oživení spolupráce zemí Visegrádské skupiny

Již v roce 1995 došlo k prvním pokusům ze strany Polska a Maďarska, jak změnit dosavadní nečinnost spolupráce. Zanedlouho se k těmto zemím připojilo i Slovensko a společně

⁴ Výmarský trojúhelník je označení pro neformální uskupení pro vzájemnou spolupráci Polska, Německa a Francie. Byl ustanoven z iniciativy bývalého ministra zahraničí Německa Hanse-Dietricha Genschera v roce 1991 na setkání v německém Výmaru. Jeho účelem byla především podpora Polska při jeho úsilí o členství v NATO a EU (Kubáček, Nekvapil, 2011).

tato trojice začala vytvářet tzv. Nový Visegrád. Česká republika znovuobnovila vztahy s Polskem k projednávání bezpečnostních otázek a také projednávání vstupu těchto zemí do EU a NATO. Již od roku 1997 se k těmto diskusím připojilo i Maďarsko. Hlavním mezníkem pro společnou spolupráci České republiky, Maďarska a Polska bylo pozvání ke vstupním rozhovorům do NATO, které se konaly v roce 1997.

Na druhé straně se vytvořil i formát jednání tzv. V-3+1, tedy i za účasti Slovenska, a právě na těchto jednáních se diskutovala strategicky méně důležitá a méně významná témata (Lukášek, 2010).

Avšak bodem obnovení spolupráce členů Visegrádské skupiny se stal rok 1998. V tomto roce se v Budapešti sešli představitelé vlád České republiky, Maďarska a Polska, aby projednali obnovení spolupráce a zavázali se k znovuobnovení a rozvíjení Visegrádské skupiny. Již 12. března 1999, po necelých deseti letech politických změn v regionu, se stala Česká republika, Maďarsko a Polsko plnohodnotnými členy NATO. Úspěch těchto tří zemí ve smyslu vstoupení do NATO, demonstroval důležitost visegrádské spolupráce, který přispěl k dobrému fungování spolupráce v zahraničně politických a bezpečnostních otázkách při příležitosti přistoupení těchto zemí do EU. To také napomohlo k znovuobnovení visegrádské myšlenky. Avšak Slovensko bylo v rámci budování této myšlenky značně izolováno. Slovensko se sice ještě stále zúčastňovalo jednání Visegrádské skupiny, ale spolupráce na strategických cílech a dialogu o euroatlantické integraci probíhaly již bez jeho přítomnosti.

Hlavním mezníkem v dějinách Slovenska se staly parlamentní volby v roce 1998. Značně kritizovanou předchozí vládu Vladimíra Mečiara, za jeho kvazi autoritářskou politiku, vystřídala vláda Mikuláše Dzurindy. Dzurindova vláda si určila za svůj hlavní cíl zintenzivnění zahraničních vztahů Slovenska především s demokratickými zeměmi EU a Spojených států amerických (dále jen USA), ale také s jeho bezprostředními sousedy. V přípravě ke vstupu Slovenska do EU a NATO využila Dzurindova vláda prostor, který poskytovala již znovuobnovená forma Visegrádské skupiny. Díky tomu Slovensko dokázalo lépe uskutečňovat bilaterální a multilaterální dohody. Závazkem Slovenska k demokratické transformaci a regionální spolupráci potvrdil také úsilím Slovenska v prohlubování spolupráci v rámci Visegrádské skupiny a na schůzce V4 v roce 2000 navrhlo Slovensko iniciativu vytvoření finančního fondu pro visegrádskou spolupráci v oblasti kultury.

2.3 Třetí etapa vývoje Visegrádské skupiny v letech 1999–2004

Tato etapa začala setkáním premiérů zemí Visegrádské skupiny, které se konalo již za účasti Slovenska v Bratislavě 14. května 1999. Setkání se zúčastnili premiéři Viktor Orbán (Maďarsko), Jerzy Buzek (Polsko), Miloš Zeman (Česká republika) a Mikuláš Dzurinda (Slovensko). Jedním z hlavních cílů obnovení spolupráce členů Visegrádské skupiny byla podpora Slovenska, aby se stalo v co nejkratší době členem NATO.

Od roku 1999 došlo uvnitř Visegrádské skupiny k mnohým změnám. Změnila se vnitřní struktura a mechanismy činnosti uskupení, tj. ustanovil se nový mechanismus jednání vrcholných představitelů. Summity prezidentů se konaly nejméně jednou za rok a summity premiérů dvakrát ročně. Koordinace činnosti Visegrádské skupiny probíhala i v rámci setkání ministrů obrany, ministrů zahraničních věcí, kultury aj. Na nižší úrovni probíhala také spolupráce mezi parlamenty, ministerstvy členských zemí a také spolupráce na úrovni lokální. Odbornou spoluprací zajišťovala setkání reprezentantů v oblasti zemědělství a justice, která měla zajistit harmonizaci legislativy jednotlivých zemí s evropským právem. Zlepšení spolupráce naznačovalo také setkání předsedů vlád, které poskytovalo prostor pro určení směru Visegrádské skupiny (Visegrad Group: Contents of Cooperation, 2019).

I přes to, že v tomto roce došlo k pozitivním změnám, stále existovaly v jednotlivých zemích problémy, které funkčnost Visegrádské skupiny značně komplikovaly. V případě Maďarska a Polska se jednalo o stále přetrvávající individualistické postoje nad celkovými zájmy skupiny. Maďarsko dokonce uskutečňovalo politiku s nebezpečnými nacionalistickými sklony, např. přijetím tzv. krajanského zákona⁵, nebo kritikou dekretů prezidenta Beneše⁶. V Maďarsku byla nacionalisticky orientovaná politika premiéra Viktora Orbána prosazována až do roku 2002, avšak tuto situaci se podařilo zvrátit, a to za pomoci aktivního přístupu vrcholných představitelů všech zemí Visegrádské skupiny. V oblasti spolupráce těchto zemí v evropském integračním procesu nebyly znatelné žádné viditelné pokroky. Za jediný

⁵ Maďarský parlament totiž schválil zákon o Maďarech žijících v sousedních zemích, který vešel ve známost jako „krajanský zákon“. Cílem zákona, pro který hlasovali zástupci všech poslaneckých klubů maďarského parlamentu vyjma Svobodných demokratů, bylo poskytnout výhody občanům maďarské národnosti na Slovensku, Chorvatsku, Jugoslávii, Rumunsku, Slovinsku a Ukrajině. Zákon se tedy týkal oproti původnímu návrhu všech sousedních zemí Maďarska s jedinou výjimkou, a sice s výjimkou Rakouska (Havlík, 2003).

⁶ Benešovy dekrety je neoficiální souhrnné označení cca 100 dekretů vydaných v r. 1945, v době před znovuoustavením Národního shromáždění, prezidentem Edvardem Benešem a ústavním zákonem č. 57/1946 Sb (Iuridictum, 2011).

z viditelných pokroků můžeme považovat spolupráci ve vojenské oblasti. Proto také Visegrádská skupina v tomto období stále zaujímal formu konzultační platformy, nikoli jako místo pro řešení konkrétních problémů zemí. Ještě v tomto období nebyla nalezena cesta k dalšímu rozšíření skupiny, popř. vytvoření jiných forem spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy, např. se Slovinskem, pobaltskými státy nebo Ukrajinou (Lukášek, 2010).

2.3.1 Předsednictví Visegrádské skupiny

Na základě principu rotace byl zaveden roční předsednický mandát. Program ročního předsednictví stanovuje zemi, která daný rok skupině předsedá, také určuje nejdůležitější úkoly Visegrádské skupiny a oblasti spolupráce na období trvání jednoho předsednictví. Období rotačního předsednictví trvá od 1. července do 30. června následujícího roku. Přehled jednotlivých předsednictví je zaznamenán v Tab. 2.1. V tabulce jsou rovněž vypsána jména zástupců členských zemí, kteří danou zemi na pravidelných setkáních zastupují.

Tab. 2.1 Přehled předsednictví zemí Visegrádské skupiny od roku 1999 po současnost

Rok	Předsednictví	Hlavní představitel země
1999–2000	české	Václav Klaus
2000–2001	polské	Włodzimierz Cimoszewicz
2001–2002	maďarské	Gyula Horn
2002–2003	slovenské	Vladimír Mečiar / Mikuláš Dzurinda
2003–2004	české	Miloš Zeman
2004–2005	polské	Jerzy Buzek
2005–2006	maďarské	Viktor Orbán / Péter Medgyessy
2006–2007	slovenské	Mikuláš Dzurinda
2007–2008	české	Vladimír Špidla
2008–2009	polské	Marek Belka
2009–2010	maďarské	Ferenc Gyurcsány
2010–2011	slovenské	Robert Fico
2011–2012	české	Mirek Topolánek
2012–2013	polské	Donald Tusk
2013–2014	maďarské	Viktor Orbán
2014–2015	slovenské	Robert Fico
2015–2016	české	Bohuslav Sobotka
2016–2017	polské	Beata Szydłová
2017–2018	maďarské	Viktor Orbán
2018–2019	slovenské	Peter Pellegrini
2019–2020	české	Andrej Babiš

Zdroj: Visegrad Group: Presidency Programs, 2019 (vlastní úprava)

Na začátku července 2018 přebralo Slovensko předsednictví po Maďarsku. Slovenské předsednictví ve Visegrádské skupině chtělo zdůraznit důležitost V4 jako nástroje regionální spolupráce a garanta regionální stability a dobrých sousedských vztahů. A zároveň přispět k vytváření dobrých podmínek pro rozvíjení prospěšných vztahů mimo rámec V4. Chtělo také potvrdit, že V4 je integrální součástí Evropy a že pro Slovensko neexistuje volba mezi EU a V4. Záměrem předsednictví bylo zacílení pozornosti především na pozitivní evropskou agendu, která má za cíl posilovat EU. Pod vedením Slovenska se V4 měla aktivně podílet na diskusi o budoucnosti EU a přispívat tak k možným řešením aktuálních výzev a problémů, kterým současná EU čelí. V neposlední řadě mělo Slovensko, jako předsednická země, za cíl přicházet s konstruktivními návrhy a řešeními, které by byly akceptovatelné i v EU. Předsednictví Slovenska kladlo důraz na posilování vnitřní dynamiky, konkurenceschopnosti, bezpečnosti a soudržnosti visegrádského regionu, což bylo vyjádřeno již mottem předsednictví: „Dynamický Visegrád pro Evropu“ (MZV SR, 2018).

Na začátku července 2019 bude předsednictví převzato Českou republikou a zastoupeno současným premiérem ČR Andrejem Babišem.

2.3.2 Mezinárodní visegrádský fond

V této etapě vývoje Visegrádské skupiny také došlo k založení jediné pevné institucionální struktury uvnitř skupiny. V roce 2000 byl založen Mezinárodní visegrádský fond, jehož cílem byla podpora konkrétních projektů v oblasti občanské dimenze Visegrádu, vědy, vzdělávání a výzkumu. Zároveň v rámci těchto změn došlo k připravování a schvalování základních koncepčních materiálů, jež definovaly činnost Visegrádské skupiny na summitech předsedů vlád v Budapešti, Bratislavě a Kroměříži (Lukášek, 2010).

Mezinárodní visegrádský fond je mezinárodní dárcovskou organizací, která byla založena vládami zemí V4 na podporu regionální spolupráce ve Visegrádském regionu i mezi regionem V4 a dalšími zeměmi, zejména regionech západního Balkánu a Východního partnerství. V současné době fond disponuje 8 miliony eur prostřednictvím grantů, stipendií a pobytů pro umělce, které jsou každoročně poskytovány rovným příspěvkem všech zemí Visegrádské skupiny. Mezi další dárcovské země patří Kanada, Německo, Nizozemsko, Jižní Korea, Švédsko, Švýcarsko a Spojené státy americké. Tyto země poskytly do fondu dalších 10 milionů eur prostřednictvím různých grantových programů, které fond provozuje od roku 2012 (Visegrad Fund, 2019).

Nejvyšším rozhodovacím orgánem Fondu je Konference ministrů zahraničních věcí. Konference se skládá z ministrů zahraničních věcí zemí Visegrádské skupiny a schází se nejméně jednou ročně v členském státě, kde se každoročně koná předsednictví. Konference ministrů zahraničních věcí stanoví výši ročních příspěvků z každého členského státu Visegrádské skupiny a také schválí jednací řád sekretariátu fondu a rozpočet fondu (Visegrad Fund, 2019a).

Rada velvyslanců schvaluje projekty doporučené pro financování z fondu. Rada se skládá z vyslanců členských států Visegrádské skupiny akreditovaných v členském státě, který v současné době předsedá Konferenci ministrů zahraničních věcí a schází se nejméně jednou za šest měsíců. Rada velvyslanců rovněž připravuje programy a dokumenty pro zasedání Konference ministrů zahraničních věcí, zajišťuje monitorování, kontrolu a hodnocení činnosti fondu (Visegrad Fund, 2019b).

3 Význam Visegrádské skupiny pro vstup do EU

Předchozí kapitola byla zaměřena především na vymezení vývoje Visegrádské skupiny od jejího vzniku až po změnu vnitřní struktury a zavedení nových mechanismů spolupráce. Tato kapitola je soustředěna na popis vynaloženého úsilí ve snaze stát se členy NATO a EU.

Základní strategické cíle vzájemné spolupráce byly již definovány v předchozí kapitole ve Visegrádské deklaraci. Jednalo se především o tyto dva cíle:

- spolupracovat při vytváření stabilního prostředí ve střední Evropě po rozpadu bipolárního uspořádání světa a Evropy,
- spolupracovat při co nejrychlejším zahájení integračních procesů a následném začleňování se do euroatlantických struktur – NATO a EU (Lukášek, 2010).

Těchto cílů se podařilo naplnit a region střední Evropy se stal tak dlouhodobě stabilizovaný. Země Visegrádské skupiny se staly členy těchto uskupení a určitou měrou přispívaly k plnění jejich strategických cílů. Vzájemná spolupráce čtyř zemí nezanikla vstupem do EU, naopak došlo k jejímu rozšíření v dalších oblastech. Visegrádská skupina začala přijímat témata, jež vyplývala z aktivit EU. Na druhé straně EU vytvořila prostor pro Visegrádskou skupinu, ve kterém mohla dále posilovat svou integritu.

3.1 Ambice V4 usilovat o členství v EU

V předvstupní fázi byl vztah zemí Visegrádské skupiny ovlivněn především snahou vstoupit do EU. Samotné fungování Visegrádské skupiny nebylo vždy koherentní, členské země hledaly vlastní zájmy vyplývající ze separátních problémů, kterými se zabývaly (Cabada, Waisová, 2018).

Vstupem do EU se hlavní cíl skupiny naplnil a bylo zapotřebí definovat nové cíle a směřování Visegrádské skupiny v rámci evropského integračního procesu (Cabada, Waisová, 2018). Proto se také začalo diskutovat o významnosti Visegrádské skupiny, jelikož byl její hlavní cíl naplněn, začalo se spekulovat, že by mohlo dojít k vyčerpání jejích aktivit. Avšak díky dokumentům, vzniklým na konci 90. let 20. století a počátku 21. století je zřejmé, že Visegrádská skupina přiznává nová témata, která vycházejí z aktivit EU.

Visegrádská skupina proto po roce 2004 vystupuje jako názorová platforma, kde členské státy řeší nejen evropská témata na regionální úrovni, ale i jejich společný postoj či požadavek je následně přenesen na úroveň evropských institucí (Cabada, Waisová, 2018).

Jedním ze zmíněných dokumentů je Obsah Visegrádské spolupráce, který byl přijatý v Bratislavě v roce 1999 jako odkaz na spolupráci v ekonomických záležitostech. K tomuto dokumentu byl v roce 2002 přijat Dodatek k obsahu Visegrádské spolupráce. Z obou dokumentů vyplývá snaha spolupracovat v dalších oblastech, které jsou úzce spjaty s potenciálním začleněním do EU. Jednou ze zmiňovaných oblastí byla ochrana hranic ve spojitosti se vstupem do schengenského systému, ale také boj s nelegální migrací, tvorba společných projektů v rámci pátého rámcového programu EU pro výzkum a technologický rozvoj aj. Visegrádská spolupráce podpořila také společný postup při podání žádosti o podporu ze strukturálních fondů. Také bylo zavedeno pravidlo vydávání programu předsedajícího státu, a to z důvodu větší kontinuity spolupráce (Cabada, Waisová, 2018).

Oživení spolupráce a vytvoření nové agendy vyšlo z Kroměřížské deklarace, tzv. Nové visegrádské deklarace v roce 2004 a dalších směrnic. Deklarace byla podepsána předsedy vlády České republiky (Vladimír Špidla), Slovenské republiky (Mikuláš Dzurinda), Polska (Marek Belka) a Maďarska (Péter Medgyessy) v Kroměříži. V deklaraci je uvedeno, že integrace zemí Visegrádské skupiny do evropských a euroatlantických struktur otevřela nové příležitosti a představila novou výzvu pro jejich další spolupráci v otázkách společného zájmu. Dle deklarace má být spolupráce zemí V4 zaměřena na regionální aktivity a iniciativy zaměřené na posílení identity středoevropského regionu, a zároveň má být tato spolupráce založená na konkrétních projektech a nadále si zachovat pružný a otevřený charakter. Znovu se v deklaraci opakuje závazek k procesu rozšiřování Evropské unie. Země deklarují, že jsou připraveny pomáhat zemím, které usilují o členství v EU, sdílením a předáváním svých znalostí a zkušeností. Země Visegrádské skupiny jsou také připraveny využít své jedinečné regionální a historické zkušenosti a přispět k utváření a provádění politik EU vůči zemím východní a jihovýchodní Evropy. Dalším bodem v deklaraci byla spolupráce Visegrádské skupiny se svými nejbližšími partnery ve středoevropském regionu. Předsedové vlád deklarují, že jsou připraveni spolupracovat ve specifických oblastech společného zájmu se zeměmi v rámci širšího regionu, s dalšími regionálními uskupeními v Evropě, jakož i s třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi (Visegrádská deklarace, 2004).

Spolupráce s EU byla vymezena zvláště, přičemž z hlediska obsahu je zřejmé, že Visegrádská skupina měla zájem rozvíjet zejména zahraničně politickou dimenzi evropských politik, konkrétně Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (dále SZBP), Společnou bezpečnostní a obrannou politiku a Evropskou sousedskou politiku (Cabada, Waisová, 2018).

Jedním z dalších neméně významných cílů zemí Visegrádské skupiny byla snaha stát se členy Schengenského prostoru. Zájem být součástí tohoto prostoru byl v mnoha případech doprovázen dialogem na úrovni V4⁷. V roce 2002 zahájily země Visegrádské skupiny spolupráci se zeměmi Beneluxu. Na jejich společném setkání byly představeny první oblasti spolupráce. Země Beneluxu jim sloužily jako vhodná inspirace a zdroj zkušeností před vstupem do Schengenského prostoru.

Již v červenci 2003 byl vydán materiál Národní schengenské akční plány Visegrádské skupiny, ze kterého vyplynula úzká spolupráce v oblasti implementace schengenského práva a z něj vyplývající spolupráce policie a celní správy, a 16. dubna 2003 země Visegrádské skupiny podepsaly Schengenskou dohodu (Cabada, Waisová, 2018). Dle prohlášení ministrů vnitra Visegrádské skupiny, podepsaného v září 2003, měla schengenská pravidla pro země Visegrádské skupiny platit od roku 2006.

Země Visegrádské skupiny plnily podmínky EU pro vstup do schengenského prostoru již v červenci 2004, avšak se začaly vyobrazovat problémy, které jednotlivé země svazovaly. Polsku znepříjemnila přistoupení k schengenského prostoru jejich nejdelší vnější hranice, která je společná s Běloruskem a Ukrajinou. Z těchto států směřuje do EU početná skupina migrantů. Přes vnější hranici Maďarska také směřují migranti, tentokrát ze západního Balkánu. V tomto případě nevznikají České republice žádné větší problémy, jelikož s nimi žádnou vnější hranici nemá a Slovensko disponuje velmi krátkou vnější hranicí s Ukrajinou (Cabada, Waisová, 2018).

Sjednocujícím prvkem skupiny byl zájem zemí vstoupit do schengenského prostoru co nejdříve. Česká republika a Slovensko obnovily vízovou povinnost pro občany Ukrajiny s odkazem na bezpečnostní aspekty a pravidla vyplývající z evropského práva. Maďarsko a Polsko v rámci svých zahraničních politik ponechaly bezvízový styk pro ukrajinské občany. A

⁷ Otevřený formát „Visegrad plus“ je určen pro spolupráci s dalšími zeměmi nebo regionálními skupinami, jako je např. Ukrajina, Slovinsko, Rakousko (Mykulanyets, 2019).

Maďarsko navíc ponechalo bezvízový styk také vůči Černé Hoře a Srbsku (Cabada, Waisová, 2018).

Na společném jednání Visegrádské skupiny v Bratislavě trvali zástupci zemí Visegrádské skupiny na dodržení data vstupu do schengenského prostoru, a to v říjnu 2007. Podle polské státní tajemnice ministerstva zahraničí Barbary Tuge-Erecińské by jiný termín nebyl přijatelný. Český ministr Alexandr Vondra po jednání uvedl: „Budeme společně působit takovým směrem, abychom se pokusili toto datum dodržet anebo alespoň postupovat tak, aby vina za jakékoliv posuny nespočívala na bedrech našich čtyř zemí.“ (Euroactiv, 2006). Vstup do schengenského prostoru byl však ze strany EU odložen, a to z důvodu vzniku technických problémů při spuštění elektronické databáze SIS2⁸, která měla být schopna pojmout také data nových členských států EU (Cabada, Waisová, 2018). Oficiálním datem vstupu zemí Visegrádské skupiny do schengenského prostoru se stal 21. prosinec 2007. Tímto datem byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích a 30. března 2008 byly zrušeny kontroly na mezinárodních letištích (Machotková, 2019).

3.2 Politika sousedství a politika rozšiřování

Dalším předmětem zájmu zemí Visegrádské skupiny se stala po vstupu do schengenského prostoru politika sousedství a politika rozšiřování. Zahraničně orientované zájmy se daly vypozařovat již v předvstupní fázi. V době předsednictví Polska ve Visegrádské skupině (2000–2001) byly prioritní zájmy v zahraniční politice směřovány ke vztahu k Rumunsku, Ukrajině a Chorvatsku (Visegrad Group, 2001a). V rámci slovenského předsednictví (2002–2003) došlo k navázání vztahů s Ukrajinou, a to konkrétně v případě jejího zapojení do schengenského prostoru.

Po vstupu do EU a schengenského prostoru zahájily země Visegrádské skupiny aktivní politiku vůči sousedním zemím za východní hranicí a stanovily si prioritní zájmy, přičemž jedním z nich byla právě účast na nově vzniklé sousedské politice EU. Právě v této době patřilo mezi první kroky Visegrádské skupiny řešení ukrajinské krize (Cabada, Waisová, 2018).

Před vstupem deseti východních států Evropy do EU navazovala EU vztahy většinou jen s Ruskem a státy střední Evropy. V té době nebyla věnována příliš velká pozornost zemím,

⁸ Státy totiž musí mít účinný systém střežení hranic, navíc musí být napojeny na Schengenský informační systém (SIS2), který umožňuje okamžitou výměnu informací mezi jednotlivými členskými zeměmi unie, například o kradených autech, odmítnutých žadatelích o azyl nebo falešných bankovkách (ÚZSVM, 2005).

jako je právě Ukrajina, Bělorusko a Moldavsko. Teprve až po rozšíření EU o deset států východní Evropy v roce 2004 se tlakem těchto příchodích zemí zájem o tyto země zvýšil. Tyto země měly mezi sebou speciální vztahy např. bezvízový režim s Ukrajinou, který musel být po vstupu do EU zrušen. Ukrajina a Bělorusko byly a stále jsou důležitými partnery, co se týče energetické politiky, jelikož přes jejich území směřují do střední Evropy strategické suroviny (Cabada, Waisová, 2018).

V roce 2007 byl vydán Příspěvek Visegrádské skupiny k diskuzi o posilování Evropské politiky sousedství, ve kterém bylo upozorněno na potřebu rozvíjet spolupráci s východními partnery. Jednou z priorit EU je bezpečnost, stabilita a prosperita, ale i demokracie a právní stát na východě Evropy a v oblasti jižního Kavkazu. V červnu 2008 vyzvala Evropská rada Komisi, aby vypracovala návrh evropského partnerství, které má za cíl podpořit regionální spolupráci a posílit vztahy mezi EU a jejími východními sousedy. S ohledem na konflikt v Gruzii a jeho dopad na stabilitu regionu vyzvala Evropská rada na mimořádném zasedání dne 1. září 2008 k urychlení práce na tomto návrhu. Ukázalo se, že je nezbytné stanovit jednotný soudržný rámec politiky vůči zemím, které se staly novými východními sousedy EU. Východní partnerství vzniklo v roce 2009 jako společná iniciativa Evropské unie, členských států EU a šesti východoevropských a jihokavkazských partnerských zemí, tj. Arménie, Ázerbájdžánu, Běloruska, Gruzie, Moldavska a Ukrajiny (Rada EU, 2019).

Pro země Východního partnerství znamenala vize hlubší spolupráce v ekonomické oblasti možnost, jak se začlenit do vnitřního trhu EU a jak docílit vízové liberalizace. Často diskutovaným tématem se stala otázka energetické bezpečnosti (Cabada, Waisová, 2018). V návaznosti na provádění politických a hospodářských reforem nabízí Východního partnerství nové smluvní vztahy, prohloubené a komplexní dohody o volném obchodu, ale také opatření směřující k uvolnění vízového režimu a mnohostranný rámec pro jednání o těchto záležitostech (Rada EU, 2019). K dalšímu rozvoji Východního partnerství EU přijala vytvoření prvního společného centra pro podávání žádostí o vízum v Moldavsku, pod jehož otevření a fungování se zaručilo Maďarsko. Důvodem vytvoření centra byla současná situace v zemích Visegrádské skupiny, jelikož přes jejich východní hranice mířilo nejvíce migrantů, kteří právě v zemích Visegrádské skupiny žádali o vízum (Cabada, Waisová, 2018).

3.3 Země V4 jako předsedající země Rady EU

To, čeho chtěly země Visegrádské skupiny v dalších obdobích dosáhnout, bylo do jisté míry ovlivněno i půlročním předsednictvím v Radě EU. Jelikož každé předsednictví sebou přináší způsob, jak prosadit své národní zájmy, není tomu jinak ani v případě zemí Visegrádské skupiny. Právě v období předsednictví se zájmy Visegrádské skupiny jako celku značně separovaly. Následující text je věnován vývoji prosazování zájmů zemí Visegrádské skupiny od roku 2009, již po změnách zavedených Lisabonskou smlouvou (Rada EU, 2019a).

Tab. 3.1 Přehled předsednictví zemí V4 v Radě EU

Země	Období	Premiéři	Priority
Česká republika	leden - červen 2009	Mirek Topolánek a Jan Fischer	EEE (Ekonomika, energetika, EU ve světě)
Maďarsko	leden - červen 2011	Viktor Orbán	evropská ekonomika, energetika a integrace Romů
Polsko	červenec - prosinec 2011	Donald Tusk	vztahy s východními a jižními zeměmi, posílení evropského jednotného trhu, rozšíření EU
Slovensko	červenec - prosinec 2016	Robert Fico	hospodářsky silná Evropa

Zdroj: Euroskop, 2019 (vlastní úprava)

Z Tab. 3.1 je zřejmé, že předsednictví zemí Visegrádské skupiny v Radě EU zahájila Česká republika v první polovině roku 2009. Maďarsko a Polsko se předsednictví ujalo v roce 2011. Slovensko převzalo předsednictví v Radě EU v druhé polovině roku 2016 po Nizozemsku.

3.3.1 Předsednictví ČR v Radě EU

Na začátku roku 2009 převzala Česká republika po Francii předsednictví v Radě EU na další šestiměsíční období. Česká republika byla po Slovinsku druhým nově příchodním členským státem, který se chopil předsednictví v Radě. V tomto roce si Česká republika také připomněla dvacetileté výročí od pádu železné opony a páté výročí historicky největšího rozšíření EU (Zenkner, 2019).

České předsednictví bylo součástí osmnáctiměsíční předsednické trojice, společně s Francií a Švédskem. Země od roku 2007 předkládají své šestiměsíční programy společně

s osmnáctiměsíčním společným programem, který je výsledkem vzájemných konzultací a vyjednávání (Zenkner, 2019).

Pracovní program českého předsednictví představil tehdejší premiér ČR Mirek Topolánek a vicepremiér Alexandr Vondra 6. ledna v Praze. Výkon českého předsednictví byl ovlivněn osmnáctiměsíčním programem Rady EU, preferencemi české vlády, ale také vnějšími faktory jako je konec funkčního období Evropského parlamentu a Evropské komise či ratifikace Lisabonské smlouvy (CEBRE, 2019). České předsednictví bylo také ovlivněno extrémními událostmi, kterým muselo čelit. Především se jednalo o skepsi, kterou Francie chovala k novému, malému a euroskeptickému státu, jakým je Česká republika. Dalším nepatrným vlivem na vývoj událostí měla globální ekonomická krize z roku 2008 (Cabada, Waisová, 2018).

Na začátku předsednictví se musel premiér Topolánek ze své pozice reprezentanta EU zabývat konfliktem v pásmu Gazy a plynovou krizí. Právě tato témata dopomohla k vytvoření prioritních oblastí českého předsednictví. Prioritní oblasti byly vytvořeny ve znamení tří „E“, tj. ekonomika, energetika a Evropská unie ve světě. Motto českého předsednictví neslo název: „Evropa bez barrier“ (Euroskop, 2009).

Česká republika neměla v době svého předsednictví v Radě EU dobrou startovací pozici, hned ze začátku se musela vypořádat s řadou náročných zkoušek. V této době se totiž členské země snažily vypořádat s hospodářskou krizí z roku 2008. Počátkem ledna 2009 muselo české předsednictví aktivně řešit dvě kritické situace, a to dodávky plynu do EU a řešení situace v pásmu Gazy. V Prohlášení předsednictví EU na vývoj v pásmu Gaza ze 4. ledna 2009 zaznělo, že: „Ani nepopíratelné právo státu na svou obranu však nedovoluje akce, kterými především trpí civilní obyvatelstvo. Vyzýváme proto, aby byla umožněna humanitární pomoc pásma Gazy, a v souladu se závěry setkání ministrů zahraničních věcí EU v Paříži z 30. prosince 2008 vyzýváme k nastolení příměří.“ (Vláda ČR, 2009). O čtyři dny později jednala EU o vyslání monitorovací mezinárodní mise, která měla sledovat dodávky ruského plynu z Ruska přes Ukrajinu do Evropy. Hlavní prioritou se tak stalo nastavení dodávek plynu do Evropy. Dne 11. ledna 2009 premiér ČR a předseda Rady EU Mirek Topolánek ukončil průlomovou misi na Východ. Podpisem dohody Ruskem a Ukrajinou vrcholila komunikační role ČR v čele Evropy v operaci Gas. O pár dní později se v egyptském Šarm aš-Šajmu konal summit o situaci v Gaze, kterého se zúčastnil premiér Topolánek s ministrem zahraničních věcí ČR Karlem Schwarzenbergem. Cílem schůzky bylo přijmout strategii pro dosažení trvalejšího příměří

v Gaze a zajištění humanitární pomoci (Vláda ČR, 2009). Na konci ledna 2009 jednal premiér Topolánek v Budapešti v rámci bilaterálních rozhovorů se zástupci Bulharska, Gruzie a Ázerbajdžánu o perspektivách posilování energetické bezpečnosti EU (Vláda ČR, 2009).

V průběhu března 2009 se konalo jarní zasedání Evropské rady, jehož hlavními body na programu byla hospodářská situace, energetika, změny klimatu a Východní partnerství. Diskutovaným tématem byla také strategie EU v problematice hospodářské růstu a zaměstnanosti. Díky českému předsednictví dospěl summit EU k dohodě o protikrizových opatřeních (Vláda ČR, 2009). EU, reprezentovaná předsedou Rady EU Mirkem Topolánkem a předsedou Evropské Komise José Manuelem Barrosem, přispěla k přípravě a průběhu summitu G20⁹ v Londýně. Zde došlo ke schválení dohody o navýšení zdrojů Mezinárodního měnového fondu. V rámci investic k obnovení důvěry a stability bylo dosaženo kompromisu mezi členskými státy a Evropským parlamentem ve výši 5 miliard eur na realizování Plánu evropské hospodářské obnovy, který byl určený na projekty v oblasti energetiky, širokopásmového internetu a opatření v rámci společné zemědělské politiky (České předsednictví v Radě EU, 2009).

Na začátku dubna 2009 se uskutečnil summit EU a USA v Praze. Jednalo se o první navázání politických kontaktů představitelů členských států EU s novou americkou administrativou Baracka Obamy. Na summitu byly diskutovány nejaktuálnější strategická témata jako je nahrazení Kjótského protokolu, nebo podpora Turecka americkým prezidentem při vstupu do EU (Euractiv, 2009).

Dalším významným úkolem českého předsednictví bylo zajištění stabilního institucionálního rámce pro rozšiřování EU. V době českého předsednictví došlo k hledání společného řešení otázky dokončení ratifikace Lisabonské smlouvy, tak aby mohla vstoupit v platnost do konce roku 2009 (České předsednictví v Radě EU, 2009). Na Evropské radě v červnu 2009 došlo ke schválení tzv. irských záruk k uspořádání referenda k Lisabonské smlouvě. České předsednictví, tentokrát pod vedením premiéra Jana Fischera, dokázalo docílit shody na jméně nového kandidáta na předsedu Evropské komise. Jednomyslně se tak shodli na předsednictví José Manuela Barrosa (České předsednictví v Radě EU, 2009). Odsouhlaseny

⁹ G20 je skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank. Mezi její členy patří: Jihoafrická republika, Argentina, Brazílie, Kanada, Mexiko, Spojené státy americké, Indonésie, Saudská Arábie, Indie, Čína, Japonsko, Jižní Korea, Rusko, Turecko, EU, Francie, Německo, Itálie, Spojené království a Austrálie (Wikipedia, 2019).

byly také závěry ke klimatické změně a bylo dosaženo dohody na novém rámci evropského finančního dohledu (Euractiv, 2009).

Důležitým krokem k posílení energetické bezpečnosti EU byla maximální podpora všech aktivit vedoucích k prohloubení diverzifikace energetických zdrojů a přepravních tras prostřednictvím tzv. Jižního koridoru. České předsednictví vnímalo Jižní koridor jako cestu pro šíření prosperity, stability a bezpečnosti v oblasti Jižního Kavkazu, Střední Asie a Blízkého východu, jako novodobou hedvábnou stezku, po níž proudí lidé a technologie, a to oběma směry. Vyvrcholením těchto snah českého předsednictví bylo uspořádání summitu s názvem „Jižní koridor – nová hedvábná stezka“ v Praze, na kterém zástupci EU podepsali společnou deklaraci vyjadřující konceptu Jižního koridoru podporu (České předsednictví v Radě EU, 2009).

V oblasti investic bylo rozhodující přijetí Plánu hospodářské obnovy Evropy, který počítá s finančními prostředky na posílení energetické bezpečnosti EU, z celkových finančních prostředků ve výši 5 miliard eur bude investováno 3,98 miliard eur do energetických projektů, tj. do projektů v oblasti energetické infrastruktury (mj. plynové zásobníky, energetické interkonektory, projekt Nabucco), pobřežní větrné energie a zachycování a ukládání CO₂ (České předsednictví v Radě EU, 2009).

V oblasti politiky rozšiřování EU mělo české předsednictví značně omezený prostor působnosti, jelikož v této době byly pozastaveny přístupové rozhovory s Chorvatskem. I přesto české předsednictví dosáhlo pokroku, zejména v procesu vízové liberalizace se zeměmi regionu a v oblasti regionální spolupráce. České předsednictví zprostředkovalo předávání přihlášky Černé Hory k posouzení Evropskou komisí a také přijalo přihlášku Albánie. Určitého pokroku bylo dosaženo i v jednání s Tureckem (České předsednictví v Radě EU, 2009).

Pro země Visegrádské skupiny se stalo výhodným tzv. předjednání agendy v době českého předsednictví. Visegrádská skupina proto přistoupila v roce 2010 na nový formát jednání, jednalo se o tzv. mini summity, které se konají pravidelně před summity EU a umožňují tak zemím střední Evropy předjednat témata, která jsou posléze řešena na úrovni EU (Cabada, Waisová, 2018).

3.3.2 Předsednictví Maďarska v Radě EU

Maďarské předsednictví v Radě EU bylo zahájeno 1. ledna 2011 a trvalo do 30. června 2011. Maďarsko bylo tak zemí, která zakončila osmnáctiměsíční předsednictví v trojici Španělska, Belgie a Maďarska. Maďarské předsednictví bylo především zaměřeno na dopady ekonomické krize a odkazovalo se na strategický dokument Evropa 2020. Jako první ze zemí muselo Maďarsko reagovat na nová zavedená pravidla Lisabonské smlouvy.

Maďarské předsednictví si stanovilo čtyři hlavní priority:

- **Hospodářský růst, tvorba pracovních míst a sociální inkluze:** zavedení tzv. evropského semestru, pro zlepšení koordinace hospodářských politik členských států EU, revize Paktu stabilizace a růstu, vytvoření mechanismu finančního dohledu, zavedení permanentního krizového mechanismu a povzbuzení diskusí o dlouhodobém rozpočtu EU tak, aby se na něm členské státy a instituce shodly co nejdříve;
- **Silnější Evropa:** diskuze o budoucnosti a podobě společné zemědělské politiky, definice společné energetické politiky, debaty o vodních zdrojích a budoucí podobě unijní regionální (kohezní) politiky. V neposlední řadě i implementace Dunajské strategie;
- **Unie bližší svým občanům:** vytvoření celoevropského azylového systému a další spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti na základě Stockholmského programu, jehož cílem je posílení práv občanů EU a zvýšení bezpečnosti v Evropě. Maďarské předsednictví se zaměří i na efektivitu boje s organizovaným zločinem a tzv. kyberzločinem a propagaci Evropského roku dobrovolnictví;
- **Rozšíření EU a zahraniční politika:** podpora myšlenky pokračovat v rozšiřování EU (vstup Chorvatska do EU), spuštění a hladké fungování Evropské služby pro vnější činnost (EEAS) a podpora iniciativy Východní partnerství (těsnější spolupráce s Arménií, Ázerbajdžánem, Běloruskem, Gruzií, Moldavskem a Ukrajinou) (Euroactiv, 2011).

V centru pozornosti maďarského předsednictví bylo několik strategických témat. V rámci těchto témat byly definovány směry evropské energetické politiky pro další desetiletí. Energie 2020 je střednědobou energetickou strategií na období 2011 až 2020, mezi další témata patří plán integrované evropské energetické sítě a plán energetické účinnosti do roku 2020. Na

začátku února 2011 proběhlo tematické zasedání Evropská rady v Bruselu zaměřené na energetiku (MPO, 2011).

Maďarsko projevilo velkou aktivitu v otázkách energetické politiky, nejčastěji probíraným tématem se stala diverzifikace energetických zdrojů, především z důvodu velké energetické závislosti na Rusku a s tím související zajištění energetické bezpečnosti. Maďarské předsednictví vycházelo především ze závěrů společné strategie z roku 2010 s názvem Priority energetické infrastruktury pro období po roce 2020. Jedním z cílů bylo vybudování slovensko-maďarského, rumunsko-maďarského a chorvatsko-maďarského plynovodu (Cabada, Waisová, 2018).

Maďarsko, pod vedením premiéra Viktora Orbána, v roce 2011 uplatnilo nezávislou energetickou politiku, která zrovna neplnila požadavky EU. V roce 2011 podepsalo Maďarsko dohodu s ruskou společností Surgutneftegaz, která odkoupila dvacetiprocentní podíl v maďarském ropném konglomerátu MOL (Cabada, Waisová, 2018). Po tomto odkupu premiér Maďarska Viktor Orbán prohlásil: „Z národního strategického hlediska se nám podařilo umístit jednu z nejvýznamnějších korporací do bezpečných rukou“ (Djankov, 2015).

Vztah Maďarska s Ruskem je zcela odlišný v porovnání ve vztahu s ostatními zeměmi Visegrádské skupiny. Maďarský premiér se vyjádřil k otázce anexe Krymu a označil evropskou politiku za iracionální. Dále prohlásil: „Kdo si myslí, že Evropa může být konkurenceschopná a evropské hospodářství může být konkurenceschopné bez ekonomické spolupráce s Ruskem, a dále kdo si myslí, že energetická bezpečnost může v Evropě existovat bez energie, která pochází z Ruska, pronásleduje duchy.“ (Soldatkina, Than, 2015).

Maďarsko mělo podobně nastavené cíle i v období předsednictví Visegrádské skupiny v období 2013–2014. V tomto období se maďarské předsednictví zaměřilo na pokračující integraci trhu s plynem v regionu střední Evropy a v červnu 2013 přijala Visegrádská skupina cestovní mapu surovin (Euroactiv, 2013). Zástupci zemí Visegrádské skupiny projednávali otázky spojené s využíváním nekonvenčních ložisek zemního plynu, tedy zejména zásob břidlicového plynu. Shodli se, že každá z členských zemí Evropské unie by měla mít právo rozhodovat sama o složení svého energetického mixu, a tedy i o případném využití těchto nekonvenčních ložisek (Euroactiv, 2013).

Mezi další kroky maďarského předsednictví v Radě EU patřila např. Podunajská makroregionální strategie¹⁰, Evropský rámec národních strategií romské integrace, Východní partnerství nebo přistoupení Chorvatska a rozšíření EU o země západního Balkánu (Euroactiv, 2011). Evropská rada dala souhlas, aby byla přístupová jednání s Chorvatskem dovršena do konce června 2011. Tak se otevřela cesta k tomu, aby se Chorvatsko v roce 2013 stalo 28. členským státem EU (Europa, 2019).

Maďarsko po dobu své působnosti v Radě EU, ale i předsednictví Visegrádské skupiny sledovalo více než proevropské zájmy své vlastní, které byly do jisté míry ovlivněny jeho vztahem s Ruskem.

3.3.3 Předsednictví Polska v Radě EU

Druhá polovina roku 2011 patřila v Radě EU polskému předsednictví. Polské předsednictví bylo zaměřeno na tři hlavní priority:

- **Evropská integrace jako zdroj růstu:** do této priority spadá rozpočet EU a jednotný vnitřní trh;
- **Evropská bezpečnost:** Polsko se zde zaměřuje na bezpečnost ve třech oblastech, jako je jídlo, energie a obrana;
- **Evropská otevřenost:** zde mezi priority patří jižní a Východní partnerství, politika rozšiřování, Západní Balkán, Rusko a světová jednání o obchodu z Dauhá (Polské předsednictví, 2011).

Polské předsednictví považovalo za jeden z klíčových nástrojů pro zajištění udržitelného hospodářského růstu v evropském měřítku nový víceletý rozpočet EU pro období 2014 až 2020. Polské předsednictví představilo nový rozpočet EU jako investiční nástroj pro provádění strategie Evropa 2020. Nový rozpočet měl potvrdit, že posílená spolupráce v rámci EU je nejvhodnější odpovědí na hospodářskou krizi a že politika soudržnosti by měla zůstat klíčovou politikou EU. Další důležitou otázkou byla reforma společné zemědělské politiky, která zaručí modernizaci evropského zemědělství a jeho vyšší konkurenceschopnost.

¹⁰ Podunajská strategie vznikla jako druhá makroregionální strategie EU po Strategii pro region Baltského moře. Do Podunajské strategie jsou zapojeny státy členské (Německo, Rakousko, Slovensko, ČR, Maďarsko, Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko) i nečlenské (Chorvatsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Moldávie a Ukrajina) (Vláda ČR, 2011).

Důležitým prvkem reformy společné zemědělské politiky bylo zejména řešení otázky přímých plateb a podpory venkova (Polské vládní informační centrum, 2019).

Zlepšení správy ekonomických záležitostí v Evropské unii se stalo hlavním úkolem polského předsednictví v oblasti hospodářství a financí. Předsednictví podpořilo akce a návrhy, které sloužily ke zlepšení regulace a dohledu nad finančními trhy. Další oblastí zlepšování bezpečnosti se stala energetická politika EU. Bylo zapotřebí posílit vztah EU ke svým významným producentům, spotřebitelům a tranzitním státům v oblasti energetických zdrojů. Ke zlepšení bezpečnosti mělo dojít také v oblasti vnějších hranic. Polské předsednictví usilovalo o uzavření prací na změnách nařízení o agentuře Frontex¹¹ (Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU). Důležitým prvkem polského předsednictví v Radě EU bylo posílení vojenských a civilních kapacit EU. Předsednictví podporovalo akce směřující k upevnění přímého dialogu mezi EU a NATO (Polské vládní informační centrum, 2019).

V rámci třetí priority polského předsednictví Polsko podporovalo zahraniční a bezpečnostní politiku EU, jejímž cílem je posílit pozici EU na mezinárodní scéně. V záměru předsednictví bylo rozšíření oblasti evropských hodnot a předpisů, včetně dalšího rozšiřování EU a rozvoje spolupráce se sousedními zeměmi. Díky vytvoření oblasti volného obchodu se státy Východního partnerství přispěje předsednictví k rozšíření zóny obsažené v pravidlech a předpisech EU. Pokračování procesu rozšiřování navíc povede k rozšíření vnitřního trhu o miliony nových spotřebitelů. V návaznosti na události probíhajícího arabského jara¹² v Tunisku, Egyptě, Libyi a dalších státech jižního sousedství se polské předsednictví snažilo o posílení spolupráce založené na partnerství se zaměřením na podporu demokratické transformace a vytváření moderních státních struktur, jakož i posilování soudnictví a boje proti korupci (Polské vládní informační centrum, 2019). Současně došlo i k podpoře ze strany EU v oblasti ochrany základních práv a posílení mechanismu prevence pronásledování menšin.

Polské předsednictví vytvořilo návrh Evropské nadace pro demokracii, který byl reakcí na již zmiňované arabské jaro, a podporu demokratických změn v Tunisku a Libyi. Polsko dokázalo, že je možné se aktivně angažovat v prosazování Východního partnerství a dosáhnout

¹¹ Cílem prací je, aby agentura Frontex účinněji podporovala členské státy v krizových situacích, jako jsou situace v severní Africe a na Středním východě (Polské vládní informační centrum, 2019).

¹² Arabské jaro je označením pro vlnu protestů, nepokojů, povstání a revolucí, které probíhaly či probíhají ve většině arabských států od konce roku 2010 až do současnosti (Wikipedia, 2019).

pozitivního dopadu na jižní sousedství (Wojna, 2012). Výsledky polského předsednictví přetrvávají i po jeho skončení. Evropská nadace pro demokracii je nadále funkčním nástrojem financování pro demokratizaci a budování občanské společnosti v sousedství. Během varšavského summitu na konci září 2011 byla ohlášena možnost ukončení jednání mezi EU a Ukrajinou ohledně vytvoření komplexní zóny volného obchodu a zahájení jednání s Moldavskem a Gruzii (Wojna, 2012). Avšak situace se zkomplikovala již v průběhu října, kdy byla Julija Tymošenková, bývalá premiérka a politická soupeřka současného ukrajinského prezidenta Viktora Janukovyče, uznána vinnou ze zneužití pravomocí během jednání o dodávkách plynu s Ruskem v roce 2009 (Wojna, 2012). EU dospěla k závěru, že Ukrajina vzhledem ke své situaci není připravena k podpisu asociační dohody mezi EU a Ukrajinou, a tak její podpis byl odložen.

Mezi největší zklamání polského předsednictví patřilo nepřijetí Rumunska a Bulharska do Schengenského prostoru. Polský ministr pro evropské záležitosti Mikołaj Dowgielewicz prohlásil: „Nešlo o technické otázky. Všichni víme, že obě země kritéria pro přistoupení k Schengenu splnily. Jde o loajální spolupráci mezi členskými státy, kterou vyžadují základní smlouvy.“ (Euroactiv, 2011). Podle něj přišlo Polsko s několika nápady, např. že by se hranice nejprve otevřely pouze na letištích a v přístavech, zatímco hraniční přechody na pevnině by stále podléhaly omezením (Euroactiv, 2011).

3.3.4 Předsednictví Slovenska v Radě EU

Do doby, než se Slovensko ujalo předsednictví v Radě EU, uplynulo pět let. Za tu dobu musela ostatní předsednictví řešit nejrůznější otázky typu dopadů ekonomické krize, neutichající situaci spojenou s arabským jarem, dluhovou krizí Řecka, anexi Krymu, postoje ostatních zemí EU k Rusku, teroristické útoky z Nice a také postoje ke klimatickému balíčku z Pařížské konference v roce 2015. Státy Visegrádské skupiny ve formátu V4+ reagovaly na potřebu přijmout novou legislativní úpravu v oblasti klimatické a energetické politiky (Cabada, Waisová, 2018). Visegrádská skupina také uskutečnila jednání s Evropskou komisí o lepších podmínkách pro redukci emisí v průmyslu.

Prvotním zájmem Slovenska bylo na začátku jeho předsednictví nepůsobit jako krizový management EU po referendu ve Velké Británii. Výsledkem britského referenda, které se konalo 23. června 2016, bylo ukončení členství Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v EU. Slovensko v Radě EU spadá pod osmnáctiměsíční program předsednické

trojice společně s Nizozemskem a Maltou. Slovenské předsednictví se zaměřilo na dosažení konkrétních výsledků, překonání a zastavení fragmentace lepším propojením členských zemí na vnitřním trhu a zaměřením se na občana s cílem překonat odcizení EU od občanů (Blízková, 2016).

Slovenské předsednictví je zaměřeno na následující čtyři priority:

- hospodářsky silná Evropa,
- moderní evropský trh (se zaměřením zejména na energetickou unii a digitální vnitřní trh),
- udržitelná migrační a azylová politika a
- globálně angažovaná Evropa (Blízková, 2016).

Po dobu slovenského předsednictví byly zaznamenány i politické odkazy o novém nastavení vztahu mezi členskými státy a Evropskou komisí. Premiér Slovenska Robert Fico i tehdejší ministr zahraničních věcí a evropských záležitostí Miroslav Lajčák opakovaně, a v souvislosti s hlasy z regionu, hovořili o nutnosti větší angažovanosti členských států. V Bratislavě se uskutečnil summit, kterého se Velká Británie nezúčastnila. Premiér Fico rovněž Británii vzkázal, že země Visegrádské skupiny budou dohodu vetovat, dokud nebudou ošetřena práva jejich občanů, tudíž ekonomických migrantů, žijících v Británii (Euroactiv, 2016).

Slovenského předsednictví se rovněž dotkla i migrační krize v Evropě. Nařízení měnící schengenský kodex ustanovuje provedení na vnějších hranicích. Předsednictví dosáhlo v prosinci dohody na úrovni COREPER¹³ o povinnosti členských států systematicky kontrolovat všechny osoby, včetně občanů EU, při příchodu a nově především při odchodu z EU vůči několika databázím. Návrh je z prosince 2015 a je částečně reakcí na hrozbu zahraničních teroristů. Slovensku se také podařilo dosáhnout dohody o suspenzačním mechanismu, který byl podmínkou vízové liberalizace pro krajiny jako je Ukrajina a Gruzie. Mechanismus stanovuje, za jakých podmínek je možno víza opětovně zavést. Slovenské předsednictví také sdělilo poměrně ostře sledovaný návrh směrnice o střelných zbraních. Jde o harmonizaci postupů jejich deaktivace, rozšíření okruhu zakázaných zbraní a zrušení možných výjimek na jejich držení. Největším úspěchem slovenského předsednictví v oblasti migrace bylo vytvoření nové podoby Evropské pohraniční a pobřežní stáže, známé jako Frontex.

¹³ V COREPERu zasedají náměstci stálých zástupců jednotlivých zemí. Jejich zasedání předsedá náměstek stálého zástupce země, která vykonává předsednictví Rady pro obecné záležitosti (Rada EU, 2019b).

Slovenské predsedníctví se již pod hotovou úpravu, kterou vytvořilo nizozemské predsedníctví, podepsalo a formálně její fungování odstartovalo (Euroactiv, 2016).

Předsednický program Slovenska se hlásí k energetické unii jako součásti jednotného trhu. Podle něj může energetická unie přispět k bezpečným dodávkám čisté energie za dobré ceny jak pro průmysl, tak pro domácnosti. Slovenské predsedníctví mělo přispět k vytvoření odolné konkurenceschopné energetické unii s výhledovou politikou v oblasti změny klimatu. K jednoznačným úspěchům slovenského predsedníctví v oblasti energetiky patří dohoda o změně nařízení o bezpečnosti dodávek plynu. Dalším úspěchem byla dohoda s Evropských parlamentem na změnu rozhodnutí o ustanovení mechanismu výměny informací v mezivládních dohodách v oblasti energetiky. Evropská komise navrhla změnu na základě zkušenosti Bulharska se zrušením projektu South Stream. Když Rusko odstoupilo od rozestavěného plynovodu, odvolalo se na nesouhlas Komise. Podle této změny bude všechny mezivládní dohody o dodávkách plynu a ropy kontrolovat ještě před jejich uzavřením Evropská komise. Dokud evropská exekutiva nepošle státům své stanovisko, nebudou moci smlouvy podepsat. Ambicí slovenského predsedníctví bylo dosáhnout kompromisu s Parlamentem v trialogu, a to se mu také podařilo.

Největším úspěchem v oblasti životního prostředí slovenského predsedníctví byla ratifikace Pařížské dohody o změně klimatu v roce 2015. Samotná Visegrádská skupina projevila zájem o implementaci a realizaci této dohody (Slovenské predsedníctví, 2016). Specifické zájmy sledovalo slovenské predsedníctví ve vztahu k eurozóně, jelikož jako jediný ze států Visegrádské skupiny přijalo v roce 2009 jednotnou měnu euro (Cabada, Waisová, 2018).

3.4 Angažovanost zemí V4 uvnitř EU

V rámci predsedníctví v Radě EU se země Visegrádské skupiny snaží řešit konkrétní evropské výzvy. V oblastech, které se dotýkají přímo středoevropského regionu je aktivita těchto zemí významnější, a to především v oblasti týkající se Východního partnerství, politiky rozšiřování vůči zemím Západního Balkánu a také oblasti energetické politiky. Proto také můžeme spatřit jistou provázanost mezi predsednictvím Visegrádské skupiny a predsednictvím v Radě EU. Každá země v době evropského predsedníctví se snaží prosazovat především regionální zájmy, proto také není náhodou, že v době, kdy jedna ze zemí Visegrádské skupiny předsedá v Radě EU a druhá zase Visegrádské skupině, jsou jejich programová prohlášení

značně provázaná. V takových situacích nastává silná cílenost na středoevropská region a zájmy jeho zemích.

Ne vždy však země Visegrádské skupiny stojí pevně při svých členech. Určité rozdílné zájmy a pohledy na prosazování politiky mohou vést až k distancování jednotlivých členů. Podobná situace nastala v době maďarského předsednictví v první polovině roku 2011, kdy Maďarsko uplatňovalo rozdílnou politiku vůči Rusku v oblasti energetické politiky, které byla členy Visegrádské skupiny označena jako neslučitelná se zájmy Visegrádské skupiny.

Na rozdíl od Maďarska zvolilo Slovensko v době svého předsednictví v Radě EU značně proevropsky založenou strategii, která se sice nevymezovala od zájmů Visegrádské skupiny, ale která svými dílčími zájmy byla označena za neslučitelnou. Jak už bylo zmíněno, Slovensko jako jediná ze zemí Visegrádské skupiny přijalo v roce 2009 jednotnou měnu euro a jako snahu o zlepšení vztahů s EU předložilo další návrhy, které mají celoevropský charakter, např. alternativní plán na řešení migrační krize a snaha zapojit se do jednání o změnách v eurozóně (Cabada, Waisová, 2018). Tento alternativní plán se nedočkal od Visegrádské skupiny přílišné podpory, na druhé straně na Slovensku byla tato politika v souladu s visegrádskými zájmy, a podpořeno bylo jednání o odmítání migračních kvót (Cabada, Waisová, 2018).

Je nutno zmínit, že Visegrádská skupina nemusí vždy stát na stejných názorech a postojích. Každá členská země má právo prosazovat také politiku, která není vždy slučitelná s názory skupiny a může díky tomu sledovat i vlastní zájmy, které nechtějí ostatní země následovat, ale pro tuto zemi je daná oblast politiky klíčová. Již od samotného vzniku Visegrádské skupiny není názorová rozdílnost mezi zeměmi žádnou novinkou, i přes tuto skutečnost je nutné si uvědomit, že země Visegrádské skupiny stále nacházejí mechanismy, jak vzájemně dosáhnout svých společných cílů, jak na regionální, tak i na evropské úrovni.

K již zmíněnému úsilí, jak vzájemně propojit regionální zájmy s evropskými, dopomohl vznik minisummitů, které za několik let praxe vykazují funkčnost a usnadňují státům Visegrádské skupiny nacházet společné stanovisko před konáním evropských summitů k projednávané problematice (Cabada, Waisová, 2018). Také ve formátu V4+ představuje vznik minisummitů prostředek k tomu, jak účinně rozšířit zájmy v evropské integraci na další členské země a instituce EU (Cabada, Waisová, 2018).

Visegrádská skupina tak funguje jako názorová platforma, která reaguje na aktuální témata v Evropě. Od vstupu Visegrádských zemí do EU bylo jedním z klíčových témat jednání především vstup do Schengenského prostoru. Dále se tyto země za dobu svého fungování v rámci Visegrádské skupiny musely zabývat řešením a dopady ekonomické krize a o pár let později i krize migrační.

4 Budoucnost EU a rizika jejího štěpení

V této kapitole je zhodnocen budoucí vývoj Evropské unie. Je v ní také popsán dopad jednotlivých událostí, které Evropu během posledních let zasáhly na dezintegraci v Evropě. Tato kapitola je zaměřena na perspektivy možných scénářů, které popisují budoucnost EU a jsou v ní nastíněna možná rizika, v případě jejího štěpení. Dále se tato kapitola blíže věnuje existenci Visegrádské skupiny v jiných formátech a možných dalších alternativách v rámci regionální spolupráce.

Evropu, nejen EU, otřásl za posledních 15 let od největšího rozšíření EU hodně událostí. Nejzásadnější z nich se stala migrační krize a s ní spojené přerozdělování uprchlíků, které Evropskou unii postupně změnilo. Právě v souvislosti s migrační krizí vznikla obava o zachování mechanismu právního státu v členských zemích. Právým příkladem obavy o narušení právního státu se stalo Maďarsko a Polsko. A také z těchto důvodů vznikly pochybnosti o udržení spolupráce v rámci Visegrádské skupiny a úvahy o znovuoobnovení jiných politických formátů.

Evropa je tak pod tlakem vyřešení několika zásadních otázek. Jednou z nich je zajištění bezpečnosti, jelikož migrační krize způsobila vznik nestability a dalších hrozeb terorismu. Další změna v Evropě je očekávána s odchodem Spojeného království z EU. Jeho odchod poznamená nejen volný obchod mezi Velkou Británií a EU, ale i dezintegrační náladu ostatních států. Evropská integrace je v ohrožení, nastává totiž doba, kdy lidé požadují svobodu, ale ztrácejí pojem o zachování jednoty ve společnosti.

Po odchodu Spojeného království je možné očekávat vzestup Francie a Německa. Zde vzniká ohrožení ve formě rozdělení Evropy na již známý formát Západ a státy periferie, Východ. To můžeme chápat jako státy, spojující členství v eurozóně, proti státům stojícím mimo ni. Dvourychlostní Evropa, ve formě několika velkých států, které všem vládnou, by byla nebezpečná, a proto nejspíš ani nenastane. Dvourychlostní Evropa nemá příliš zastánců v Evropě, mezi ně patří i ČR, která doposud není členem eurozóny. Samotná Visegrádská skupina je jedním z nejdůležitějších obchodních partnerů Německa, dokonce významnějším než Francie a Spojené království.

4.1 Brexit jako příklad pro další státy

Brexit je označení pro proces vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z EU. K tomu došlo 23. června 2016 hlasováním občanů Spojeného království v referendu. Ode dne, kdy byl odchod oficiálně oznámen, uplynuly již dva roky a doposud je Spojené království členem Evropské unie. Tato událost značně ovlivnila EU v jejím jádru. Společně s brexitem vznikla obava ze zhroucení EU. Tyto obavy se však nenaplnily a EU za poslední desetiletí ustála nejružnější výzvy typu krize eurozóny, migrační krize, a dokonce i samotný brexit. Může za to možná skutečnost, že si občané EU nadále přejí její existenci a nálada euroskepticismu nebude tak naléhavá, jak se mohla zdát. Přece jenom v našich národech dospívá nová generace, která se již do Evropy fungující na čtyřech svobodách Jednotného trhu¹⁴, již narodila.

Již tři roky od konání referenda o brexitu zůstalo Spojené království členem EU. Dohoda o odchodu je mezi Spojeným královstvím a EU dojednávána téměř dva roky a dodnes neprošla britským parlamentem. Novým datem vystoupení z EU se tak stal 31. říjen 2019. Odborníci na britskou politiku hledají důvod, proč se Spojené království a EU nacházejí tak dlouhou dobu v patové situaci. Za touto patovou situací mohou stát vzájemně nekompatibilní cíle, které britská premiérka Theresa Mayová vytýčila. Ve stručnosti by premiérka chtěla opustit jednotný trh a celní unii a zároveň nemít mezi Severním Irskem a Irskem pevnou hranici, což se do značné míry vzájemně vylučuje (Euroactiv, 2019).

Visegrádská skupina se však v názoru na brexit značně neshoduje. Slovensko, resp. předseda slovenského parlamentu Andrej Danko je názoru, že za to může EU, která podle něj ani po dvou letech vyjednávání nebyla schopná přijít s uspokojivým řešením (Euroactiv, 2019). A právě tato nevyřešená situace je podle jeho názoru důkazem, že EU potřebuje zreformovat. Slovenská vláda celou dobu podporuje vyjednávání mezi EU a Spojeného království a také vyjádřila spokojenost s výstupovou dohodou. Slovenský ministr zahraničních věcí Miroslav Lajčák prohlásil: „Dohoda o brexitu by se už neměla znovu otevírat. V nynější podobě je dobrá a nevidíme důvod k dalším změnám“ (Euroactiv, 2019).

Již delší dobu panuje v Evropě euroskeptická nálada. Proto není divu, že odchod Spojeného království z EU vyvolal v mnoha státech pochybnosti i o jejich členství v EU.

¹⁴ Jednotný trh poskytuje čtyři základní svobody, a to volný pohyb zboží, volný pohyb služeb, volný pohyb osob a volný pohyb kapitálu. Dnes už se hovoří také o páté svobodě, jako o volném pohybu poznatků (Urban, 2019).

Příkladem protiunijního směru je Maďarsko. Maďarský premiér Viktor Orbán zastává dosti nacionálně založenou politiku. Právě brexit umožnil Orbánovi prosazovat euroskeptický směr a posilovat tak nacionalistický hlas ve Visegrádské skupině. Maďarsko využilo brexit jako nástroj pro prosazování svých protiunijních názorů. Maďarský ministr zahraničních věcí Péter Szijjártó prohlásil, že: „Jean-Claude Juncker coby evropský lídr selhal. Nebyl schopen přesvědčit Brity, aby zůstali v EU. Zároveň se mu nepodařilo zastavit migranty před hranicemi EU“ (Euroactiv, 2019).

V České republice se ozývala především jedna z politických stran, a to Svoboda a přímá demokracie (SPD), v čele s lídrem strany Tomiem Okamurou, která podporovala uspořádání referenda podobného jako ve Spojeném království. Tato situace se uklidnila a dnes už je vnímání odchodu ČR z EU jiné. Možná tuto změnu vyvolaly právě ony zmiňované průtahy ve výstupových vyjednáváních a určitá míra chaosu a nepředvídatelnosti s nimi spojené. Podobný vývoj zaznamenaly i ostatní státy, které o odchodu z EU uvažovaly. Hrozilo totiž, že právě brexit vyvolá efekt domina a jednotlivé členské státy budou z EU vystupovat. Hovořilo se nejen o czexitu, ale i o frexitu (odchod Francie), grexitu (odchod Řecka) nebo swexitu (odchod Švédska). Česko je po britském odchodu schopné spolupracovat s Francií, v roce 2018 podepsal český premiér Andrej Babiš s francouzským prezidentem Emanuelem Macronem akční plán vzájemného strategického partnerství v některých konkrétních oblastech, včetně právě spolupráce na evropské půdě. Německo je zase dlouhodobě pro ČR klíčový hospodářský partner (ČTK, 2019).

I přes spor polské vlády s Evropskou komisí ohledně principů vlády práva, nebo přes kritiku polských politiků na adresu EU, je Polsko na rozdíl od Maďarska čistě proevropským státem. Sám předseda politické strany Právo a spravedlnost (PiS) prohlásil, že: „Členství v EU je pro polský patriotismus žádoucí. To ovšem neznamená, že budeme vše akceptovat“ (Euroactiv, 2019). Další výzvou spojenou s brexitem je hledání způsobu vyvažování hlasů při rozhodování o věcech souvisejících s obchodní problematikou, jednotným trhem, dále debaty o míře liberálního přístupu na jednotném trhu služeb, pohybu pracovních sil či kapitálu (ČTK, 2019).

Možné scénáře brexitu:

- **tvrdý brexit:** nastane v případě, že Spojené království a Evropská unie neuzavřou dohodu o vystoupení. Zejména proto, že se nedomluví na obsahu dohody a britský parlament tuto dohodu neschválí.
- **tvrdý brexit s určitým změkčením:** nastane ve formě určitého změkčení neboli gentlemanské dohody. Ty ale musí Spojené království uzavřít s každou zemí zvlášť.
- **měkký brexit:** nastane uzavřením dohody mezi EU a Spojeným královstvím, v níž se dohodnou na podmínkách vystoupení.

Ať už nastane kterýkoliv z možných scénářů odchodu Spojeného království z EU, nemělo by to mít vliv na odchod dalších členských států EU.

4.2 Evropa Západ–Východ

Stejně jako země Visegrádské skupiny, tak i dalších šest států Evropy oslavuje tento rok 15 let od vstupu do EU v roce 2004. Taková jubilea často otevírají nejzákladnější otázky ohledně vstupu do EU, např. jak jednotlivé státy hodnotí právě své členství v EU. Nelze si však nevšimnout, že si státy za dobu svého členství vytvořily náklonost směrem na Západ nebo na Východ.

Česká republika již po roce 1989 zvolila prozápadní ekonomický směr svých politik. Avšak k Východu má blízko především z kulturního a tradičního hlediska. A právě proto je Česká republika příkladem toho, že každá země nemusí být striktně západně nebo východně orientovaná. Česká republika stojí na straně Západu hlavně v hodnotách jako je demokracie a liberalismus.

Rok 2019 je rokem plných změn, především co se týče nových tváří v evropských institucích. Během tohoto roku bude nahrazeno pět nejvyšších pozic v evropských institucích. Evropská rada hraje významnou úlohu ve jmenování nejvyšších představitelů EU. V roce 2019 zvolila předsedu Evropské rady, nominovala kandidátku na předsedkyni Evropské komise, jmenovala vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a přijala rozhodnutí o prezidentce Evropské centrální banky (Rada EU, 2019c). Všichni se ujmou funkce do konce tohoto roku.

Předsedou Evropské rady je v současné době Donald Tusk. Do funkce nastoupil dne 1. prosince 2014 a v roce 2017 byl opětovně zvolen. Dne 2. července 2019 vedoucí představitelé EU zvolili předsedou Evropské rady Belgičana Charlese Michela. Příští předseda by se měl funkce ujmout dne 1. prosince 2019.

Postup nominace **předsedy Evropské komise** na příštích pět let je stanoven ve Smlouvě o Evropské unii (čl. 17 odst. 7). S přihlédnutím k volbám do Evropského parlamentu a po náležitých konzultacích navrhne Evropská rada kvalifikovanou většinou Evropskému parlamentu kandidáta na funkci předsedy Komise. Tohoto kandidáta zvolí Evropský parlament většinou hlasů všech svých členů. Nezíská-li potřebnou většinu, navrhne Evropská rada do jednoho měsíce kvalifikovanou většinou nového kandidáta, kterého zvolí Evropský parlament stejným postupem (Smlouva o Evropské unii, čl. 17 odst. 7). Současným předsedou Evropské komise je Jean-Claude Juncker. Jeho funkční období končí dne 31. října 2019. Nový předseda by se měl funkce ujmout dne 1. listopadu 2019. Dne 2. července 2019 Evropská rada přijala rozhodnutí, kterým se Evropskému parlamentu na funkci předsedkyně Evropské komise navrhuje Němka Ursula von der Leyenová. Navrženou kandidátku musí schválit Evropský parlament většinou hlasů všech svých členů (Rada EU, 2019c). Infografiku volby předsedy Evropské komise najdete v Příloze č. 1.

Předseda Evropského parlamentu je volen na 30 měsíců, tedy polovinu funkčního období Evropského parlamentu, s možností opětovného zvolení. Předseda Evropského parlamentu a předseda Rady spolu podepisují všechny legislativní akty, které jsou přijaty v rámci řádného legislativního postupu. V současnosti je předsedou Evropského parlamentu Ital David-Maria Sassoli, který je členem druhé nejsilnější frakce S&D (Euroskop, 2019).

Evropská rada rovněž jmenuje kvalifikovanou většinou a se souhlasem předsedy Komise **vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku** (čl. 18 odst. 1). Vysoký představitel je jmenován na dobu pěti let a současně vykonává i funkci místopředsedy Evropské komise a předsedá zasedáním Rady pro zahraniční věci. Vysokému představiteli je nápomocna Evropská služba pro vnější činnost (EEAS). V současné době je vysokou představitelkou Federica Mogheriniová. Její funkční období končí dne 31. října 2019. Nový vysoký představitel by se měl funkce ujmout dne 1. listopadu 2019. Dne 2. července 2019 Evropská rada nominovala jako kandidáta na funkci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Španěla Josepa Borrellu Fontellese. K tomu, aby Evropská rada

mohla vysokého představitele formálně jmenovat, je zapotřebí souhlasu nově zvoleného předsedy Komise (Rada EU, 2019c).

Evropská rada jmenuje prezidenta Evropské centrální banky (ECB) na dobu osmi let. Své konečné rozhodnutí přijímá na základě doporučení Rady. Konzultuje také Evropský parlament a Radu guvernérů ECB. Evropská rada poté přijme rozhodnutí kvalifikovanou většinou. Tento postup je stanoven v článku 283 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Současným **prezidentem ECB** je Mario Draghi. Jeho funkční období končí dne 31. října 2019. Nový prezident ECB by se měl funkce ujmout dne 1. listopadu 2019. Dne 2. července 2019 Evropská rada nominovala jako kandidátku na funkci prezidentky Evropské centrální banky Francouzsku Christine Lagardeovou. Evropská rada přijme formální rozhodnutí o jejím jmenování na základě doporučení Rady a po konzultaci Evropského parlamentu a Rady guvernérů Evropské centrální banky. Jmenování členů Výkonné rady ECB je blíže vysvětleno v Příloze č. 2.

Stačí si jen povšimnout, že letošní nominace na vedoucí představitele orgánů EU tvoří kandidáti ze západní Evropy. Dokonce žádný z nominovaných kandidátů není z nově přistupujících států z roku 2004, ani z žádné skandinávské země. V prohlášení č. 6 ke SFEU je jasně stanoveno, že: „při výběru osob vyzvaných k vykonávání funkcí předsedy Evropské rady, předsedy Komise a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku se vezme náležitě v úvahu nezbytnost respektování zeměpisné a demografické rozmanitosti Unie a jejích členských států“. Smlouva také obsahuje obecnější ustanovení o nutnosti zajistit vyvážené zastoupení žen a mužů.

Aby byl jasně dokázána značná převaha Západu nad Východem, vytvořila jsem Tab. 4.1, ve které jsou porovnávány jednotlivá kritéria s kandidáty. Skoro všechny pozice jsou obsazeny kandidáty ze západních zemí, které vstupovaly do Unie před rokem 2004. Jedinou výjimku zde tvoří španělský a italský kandidáti, kteří geograficky připadají k jihu.

Tab 4.1 Rozdělení nových kandidátů na pozice v orgánech EU

Země	Belgie	Německo	Itálie	Španělsko	Francie
Jméno kandidáta	Charles Michel	Ursula von der Leyenová	David-Maria Sassoli	Josep Borrell Fontelles	Christine Lagardeová
Pozice	Evropská rada	Evropská komise	Evropský parlament	Zahraničí a bezpečnost	ECB
Vstup do EU před rokem 2004	x	x	x	x	x
Vstup do EU po roce 2004					
Západ	x	x	x	x	x
Východ					
Sever	x	x			x
Jih			x	x	
Velký		x	x	x	x
Malý	x				
Muž	x		x	x	
Žena		x			x
Lidovci		x			
Socialisté			x	x	
Liberálové	x				
Zelení					

Zdroj: Deník N, 2019 (vlastní úprava)

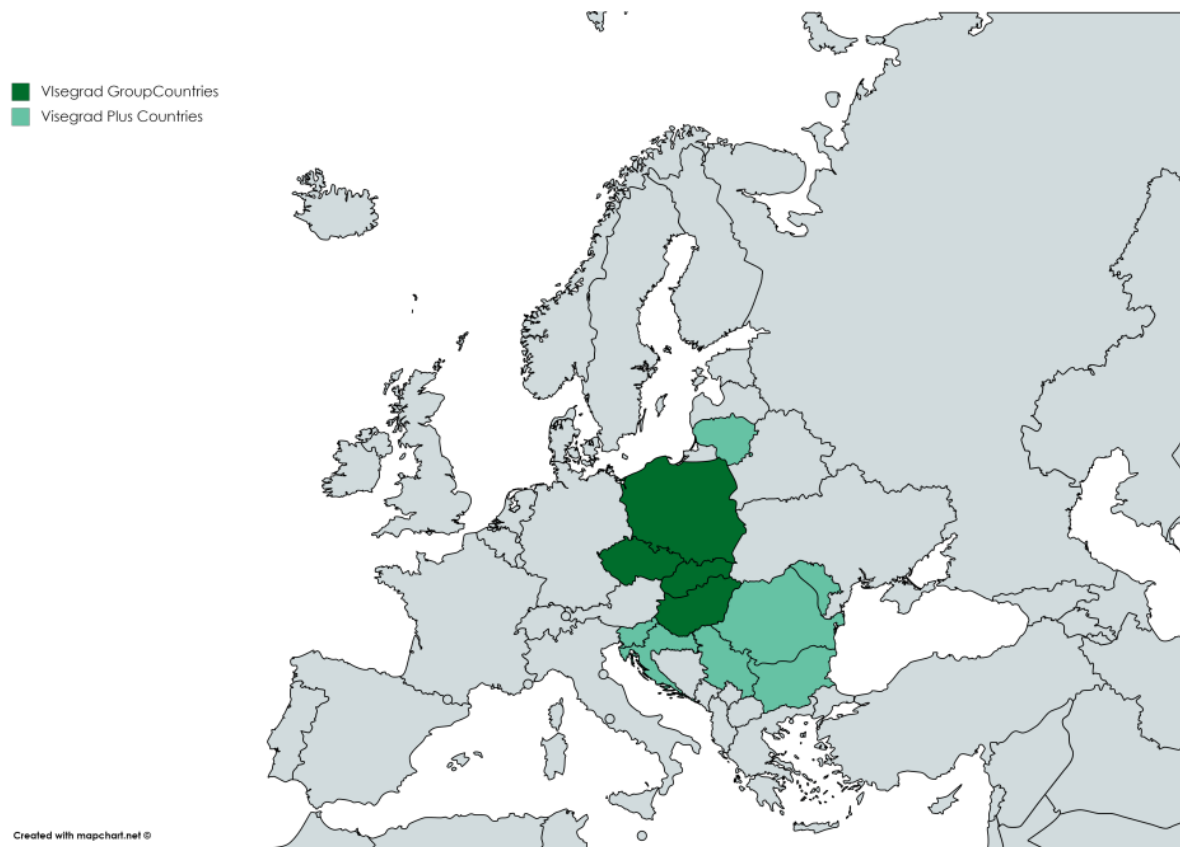
4.3 Aliance s V4 a další kooperační formáty

Visegrád plus je jedním z formátů rozšíření Visegrádské skupiny o země jižní a jihovýchodní Evropy. Nejvhodnějšími kandidáty byly Rakousko a Slovinsko, nicméně v této věci nebylo nikdy dosaženo shody. Otevřený formát „Visegrad plus“ je určen pro spolupráci s dalšími zeměmi nebo regionálními skupinami, jako je např. Ukrajina, Slovinsko a Rakousko (Mykulanynets, 2019). Dle Obr. 4.1 patří do rozšířeného formátu Visegrád plus i státy jako je Litva, Rumunsko, Bulharsko, Srbsko a Moldavsko.

Možné rozšíření Visegrádské skupiny je opakujícím se tématem ve středoevropské politice a našlo řadu příznivců mezi vůdci Visegrádské skupiny. Dokazuje to nedávná výzva českého prezidenta Miloše Zemana, aby Rakousko vstoupilo do regionální aliance. Témata, jako jsou obchodní, energetické, bezpečnostní a vojenské projekty, patří mezi nejvýznamnější oblasti Visegrádské skupiny. Jedná se o oblasti, ve kterých již navzdory přetrvávajícím neshodám v řadě klíčových politik úzce spolupracuje s mnoha dalšími zeměmi v regionu. Pár

zemí již úzce spolupracuje se zeměmi Visegrádské skupiny, konkrétně se jedná o Chorvatsko, Rakousko, Rumunsko a Bulharsku (Kafkadesk, 2019).

Obr 4.1 Země Visegrád Plus

Zdroj: Kafkadesk, 2019

Výmarský trojúhelník je užším spojením mezi Francií, Německem a Polskem (viz. Obr 4.2). Pokud Spojené království v říjnu 2019 opustí EU je možné, že z důvodu posílení soudržnosti EU, dojde k znovuoobnovení spolupráce v rámci těchto tří zemí. Toto zahraničněpolitické fórum by mohlo v dalších letech pracovat na hlubší spolupráci k zajištění účinnějších jednání o obranné politice, ekonomice, energetice a dalších. Jedním z plánovaných cílů je strategická nezávislost EU na USA. Zástupci Výmarského trojúhelníku se domnívají, že by mělo dojít k posílení evropské role v NATO a mít konkurenceschopný zbrojní průmysl. Ministerstvo zahraničních věcí SR prohlásilo, že strany trojúhelníku chtějí nastolit taková témata, jako je např. aktuální situace v Evropě po brexitu a mezinárodní krize a konflikty, včetně těch na východě Ukrajiny, jehož urovnání se věnuje takzvaná normandská čtyřka. Německo hledá nového spojence v Evropě. Právě toho do této doby zastupuje Francie se svým prezidentem Emmanuelem Macronem, který je podobného smýšlení jako německá kancléřka

Angela Merkelová. Toto spojení však není jisté a Německo se pomocí znovuoobnovení spolupráce ve formátu Výmarského trojúhelníku snaží navázat hlubší vztahy s Polskem. Avšak poslední setkání této trojice se uskutečnilo v roce 2015. K dosavadním úspěchům Výmarského trojúhelníku patří úloha prostředníka a vyjednavče na Ukrajině. Ministři zahraničí Francie, Německa a Polska v únoru 2014 úspěšně zprostředkovali komunikaci mezi demonstranty na Majdanu a tehdejší kyjevskou vládou prezidenta Viktora Jankovyče (Buchar, 2018).

Obr 4.2 Státy Výmarského trojúhelníku

Zdroj: Geopolitical Futures, 2019

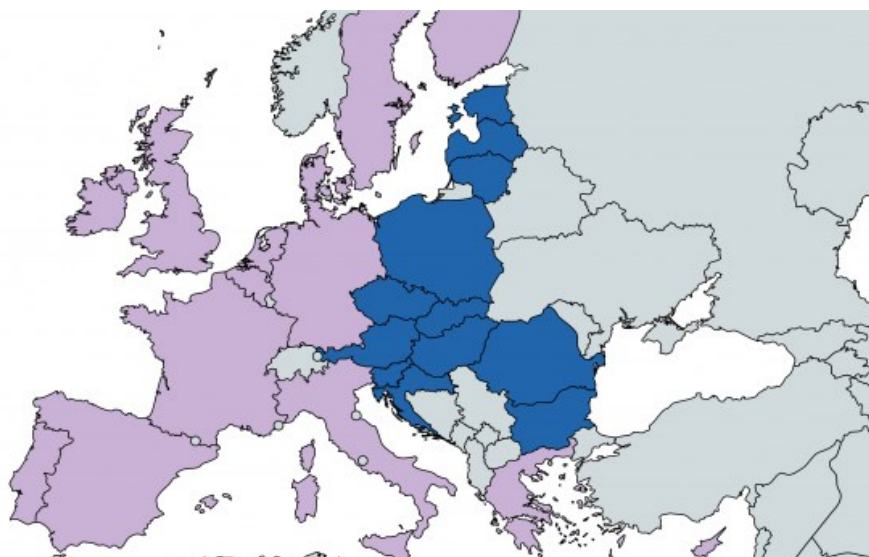
Normanský formát je politické fórum nejvyšších představitelů Ruska, Ukrajiny, Francie a Německa a jejich ministrů zahraničních věcí. Jejich cílem je urovnání krize v Donbase. Normanský formát vznikl v roce 2014 při příležitosti 70. výročí vylodění spojeneckých vojsk v Normandii. Sešli se zde ukrajinský prezident Petro Porošenko, ruský prezident Vladimír Putin, francouzský prezident Francois Hollande a německá kancléřka Angela Merkelová. V tomto roce poprvé normandská čtyřka diskutovala o způsobech vyřešení sporu na Ukrajině.

Slavkovský trojúhelník je užším spojením mezi Slovenskem, Rakouskem a Českou republikou. Jedná se o mezivládní spolupráci, která byl spuštěna v lednu 2015 (Cabada, Waisová, 2018). K vytvoření tohoto formátu mohla být snaha přiblížit Rakousko k zemím Visegrádské skupiny. Avšak za poslední roky si můžeme povšimnout především vlád pod

vedením bývalých premiérů Bohuslava Sobotky, Roberta Fica a Wernera Faymanna, které si od svých sociálně demokratických směřovaných politik drželi odstup od národně konzervativních politik vlád Maďarska a Polska. V Maďarsku i Polsku hrozí krize právního státu. Proto také sledujeme, že jsou tyto státy v poslední době tzv. pod drobnohledem ze strany Evropské unie. Unijní instituce jsou totiž toho názoru, že u těchto zemí může dojít k ohrožení principu právního státu a unijních hodnot. S nynějším postavením těchto tří vlád, ve složení s premiérem Andrejem Babišem, Peterem Pellegrinim a po odvolání vlády rakouského premiéra Sebastianu Kurze, nově se dočasným premiérem Hartwigem Lögerem, není budoucnost spolupráce tohoto formátu jasná. Můžeme však předpokládat, že nijak nenaruší fungování Visegrádské skupiny. Iniciativa Slavkovského trojúhelníku má podporu nynějšího francouzského prezidenta Emmanuela Macrona. Slovensko i Česká republika zastávají v poslední době solidární politiku k záměrům Evropské unie, a proto se iniciativa Slavkovského trojúhelníků v rámci středoevropského regionu zdá přínosná (Hlavatý, 2017). V budoucnu spíše může dojít k rozšíření tohoto formátu a ve své podstatě k napodobení formátu Visegrád plus nebo rozšíření až do formátu Iniciativy Trojmoří.

Iniciativa Trojmoří je nejnovějším projektem středoevropské regionální spolupráce v Evropě. Iniciativu Trojmoří tvoří dvanáct členských států ležících mezi Baltským, Jaderským a Černým mořem (viz. Obr. 4.3). Mezi členské státy patří Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Bulharsko a Rumunsko (viz Obr 4.3).

Obr 4.3 Členské státy Iniciativy Trojmoří

Zdroj: iROZHLAS, 2017

Země střední Evropy se vždy ocitaly mezi dvěma velkými mocnostmi. Ze strany západu to bylo Německo a ze strany východu Rusko. Proto se tyto země za dobu své historie dostaly do role jejich satelitů. Proto také vznikl nápad o vytvoření tzv. Mezimoří. Mezimoří, je nápadem polského politika Józefa Piłsudského, v jehož podobě je vedoucí zemí tohoto uskupení právě Polsko. Jeho myšlenka byla obnovena s nástupem strany Právo a spravedlnost (PiS) v roce 2015. Ve stejném roce, nově zvolený polský prezident Andrzej Duda prohlásil, že přemýšlí o vytvoření partnerského bloku těchto tří moří (Harzer, 2017). Samozřejmě s tím předpokladem, že by se Polsko stalo regionálním lídrem a nejdůležitějším hráčem v EU. Tato iniciativa se však nedočkala české podpory. Česká republika nesouhlasila s vedoucím postavením Polska a vznikly jí obavy o ztrátu koaličních partnerů ze strany Německa a Francie.

Avšak samotné Německo se k Iniciativě staví kladně. Německo plánuje více spolupracovat s dvanácti zeměmi střední a východní Evropy v řadě oblastí. Právě Německo chce prostřednictvím spoluprací se státy Iniciativy přesvědčit o tom, že touto spoluprací zahrnuje do svého zorného pole i východoevropské státy mimo EU. Přijetí nového člena do uskupení musí schválit všechny státy. Iniciativa Trojmoří v současné době zaujímá třetinu rozlohy EU a reprezentuje přibližně pětinu obyvatel EU (ČTK, 2018).

4.4 Budoucnost EU v rukou jejich občanů – volby do Evropského parlamentu 2019

Volby do Evropského parlamentu, konající se v roce 2019, se staly jednou z nejsledovanějších událostí tohoto roku. Tyto volby totiž měly dokázat, zda bude v evropském parlamentu většinové zastoupení protiujičních politických stran či nikoli. Největší obavou letošních voleb byl prudký nástup populistických a nacionalistických stran, které si kladou za cíl ukončení stávající podoby evropské integrace. Dle Tab. 4.1 činila volební účast v roce 2019 necelých 51 procent, což je o 8 p. b. více než v předchozích volbách v roce 2014. Právě tak vysokou volební účast nikdo nepředpokládal. Jedná se totiž o nejvyšší volební účast za poslední dvě desetiletí.

Největší volební účast byla zaznamenána v Belgii, a to necelých 89 procent. Vysokou volební účast zaznamenalo také Lucembursko a Malta. Naopak s nejnižší volební účast se potýkali na Slovensku, Slovinsku a také v České republice. I když byla celková volební účast těchto tří zemí v porovnání s dalšími státy EU nejnižší, došlo u nich ke značnému nárůstu

z předchozích let. Např. v ČR volilo o 10 p. b. více voličů než v minulém volebním období. Nejvyššího nárůstu volební účasti bylo dosaženo v Polsku a Maďarsku. V Polsku narostla volební účast v porovnání s rokem 2014 o 22 p. b a v Maďarsku o 14 p. b.

Tab 4.2 Účast ve volbách do Evropského parlamentu od roku 2004 (v procentech)

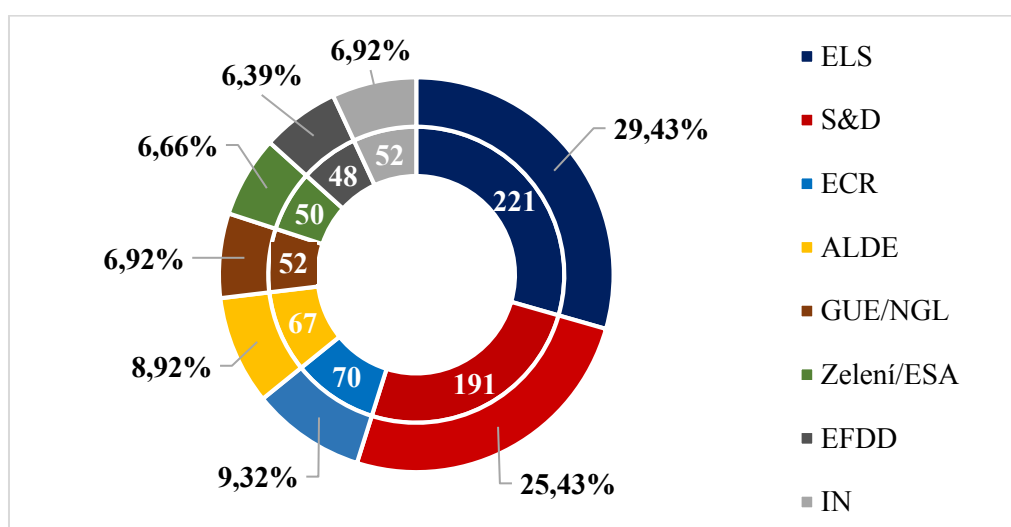
Rok vstupu do EU	Země	2004	2009	2014	2019
1958	Belgie	90,81	90,39	89,64	88,47
1958	Nizozemsko	39,26	36,75	37,32	41,93
1958	Lucembursko	91,35	90,76	85,55	84,24
1958	Francie	42,76	40,63	42,43	50,12
1958	Itálie	71,72	66,47	57,22	54,5
1958	Německo	43	43,27	48,1	61,38
1973	Dánsko	47,89	59,54	56,32	66
1973	Irsko	58,58	58,64	52,44	49,7
1973	Spojené království	38,52	34,7	35,6	36,9
1981	Řecko	63,22	52,54	59,97	58,69
1986	Španělsko	45,14	44,87	43,81	60,73
1986	Portugalsko	38,6	36,77	33,67	30,75
1995	Švédsko	37,85	45,53	51,07	55,27
1995	Rakousko	42,43	45,97	45,39	59,8
1995	Finsko	39,43	38,6	39,1	40,7
2004	Česko	28,3	28,22	18,2	28,72
2004	Estonsko	26,83	43,9	36,52	37,6
2004	Kypr	72,5	59,4	43,97	44,99
2004	Litva	48,38	20,98	47,35	53,48
2004	Lotyšsko	41,34	53,7	30,24	33,53
2004	Maďarsko	38,5	36,31	28,97	43,36
2004	Malta	82,39	78,79	74,8	72,7
2004	Polsko	20,87	24,53	23,83	45,68
2004	Slovinsko	28,35	28,37	24,55	28,89
2004	Slovensko	16,97	19,64	13,05	22,74
2007	Bulharsko	-	38,99	35,84	32,64
2007	Rumunsko	-	27,67	32,44	51,07
2013	Chorvatsko	-	-	25,24	29,86
Celkem (EU28)		45,47	42,97	42,61	50,62

Zdroj: Evropský parlament, 2019 (vlastní úprava)

Vítězem se jako v minulém volebním období v roce 2014 stal Poslanecký klub Evropské lidové strany Křesťanských demokratů (ELS). Avšak evropští lidovci v porovnání s minulým obdobím ztratili 39 svých mandátů. Podobně jako ELS i Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu (S&D) přišla o 37 svých mandátů (viz. Graf 4.1 a 4.2). Po řadě desetiletí tak ztrácejí tyto strany v Evropském parlamentu nadpoloviční většinu. Tudíž hledání dohody v konkrétních otázkách bude tak v příštích letech náročnější než dosud.

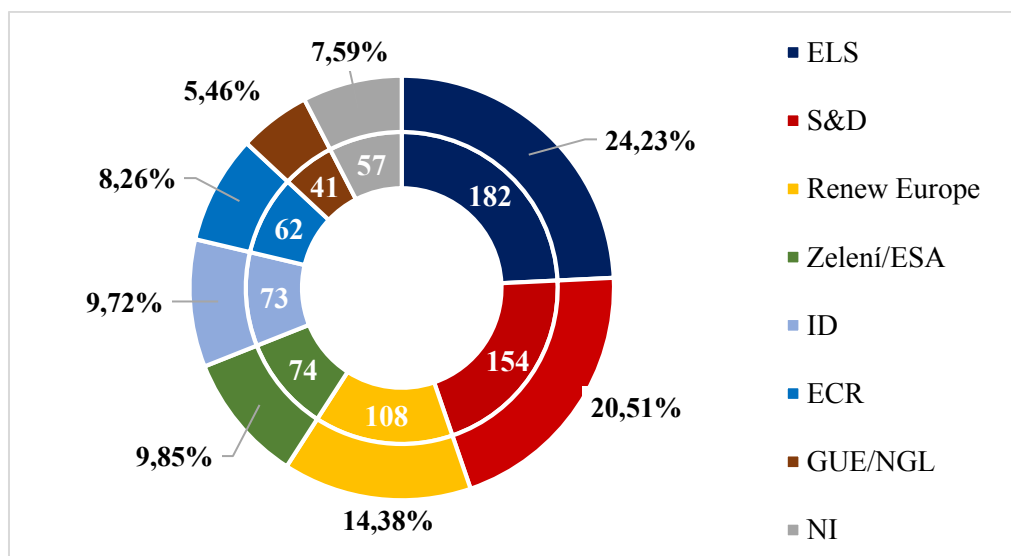
Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE), jejíž součástí je i české vládní hnutí ANO v čele s premiérem Andrejem Babišem, změnilo název. Nová frakce nese název Renew Europe, v překladu tedy Obnova Evropy, popř. Za novou Evropu. V těchto volbách tato frakce značně posílila a získala 108 mandátů, což je o 41 mandátů více než v předchozích volbách. Její součástí je i koalice Obnova francouzského prezidenta Emmanuela Macrona. Frakce Zelení a Evropská svobodná aliance značně posílili, a to konkrétně o 24 mandátů. Toto posílení nepochybně ovlivní způsob, jakým bude EU reagovat na klimatické změny a řešit otázky, jako je např. energetická unie (Echo24, ČTK 2019).

Graf 4.1 Výsledky voleb do Evropského parlamentu v roce 2014

Zdroj: Evropský parlament, 2019a (vlastní úprava)

Graf 4.2 Výsledky voleb do Evropského parlamentu v roce 2019

Zdroj: Evropský parlament, 2019b (vlastní úprava)

V letošních volbách do Evropského parlamentu se nenaplnily očekávání ohledně nástupu nacionalistických, antiimigračních či protiunijních politických uskupení. Právě výsledky voleb v Itálii, Maďarsku a Francii měly ovlivnit sílu krajně pravicových stran. Avšak tato očekávání se nenaplnila. Úspěch ve volbách zaznamenala Strana pro brexit europoslance Nigela Farage ve Velké Británii. Voliči tak vyjádřili svou nespokojenost s vleklým odchodem Spojeného království z EU a své hlasy přemístily od dvou tradičních velkých stran právě k této straně. Evropská konzervativní a reformní skupina (ECR), kterou do voleb vedl český europoslanec a místopředseda ODS Jan Zahradil přišla o 8 mandátů. Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole (4.1), plánovaný odchod Spojeného království je stanoven na konci října roku 2019. Pokud Spojené království opravdu Unii opustí, ve stejnou dobu odejdou i z Evropského parlamentu jejich europoslanci. Právě samotný odchod Spojeného království může znamenat oslabení nacionalistických stran, které v Evropském parlamentu zůstanou (Echo24, ČTK 2019).

5 Závěr

Visegrádská skupina vznikla jako platforma regionální spolupráce čtyř středoevropských zemí v roce 1991, s cílem podpořit demokratickou a hospodářskou transformaci těchto zemí. Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Polsko jsou státy s podobnou historií a kulturní tradicí.

Ve své diplomové práci jsem se věnovala problematice Visegrádské skupiny, jako formy regionální spolupráce v Evropě. **Cílem** mé diplomové práce bylo vyhodnotit fungování Visegrádské skupiny a její role v rámci Evropské unie. Diplomová práce byla členěna do pěti kapitol, včetně úvodu a závěru. V teoretické části, kterou tvořily druhá a třetí kapitola, jsem se zabývala etapami vývoje Visegrádské skupiny od jejího vzniku až po vynaložené snahy o členství v NATO a EU. V první etapě vývoje Visegrádské skupiny šlo především o odstranění existujících společenských, ekonomických a duchovních pozůstatků totalitního systému. Mezi které patřilo zrušení platnosti RVHP, odsun sovětských vojsk z území jednotlivých států a zastavení činnosti Varšavské smlouvy. Hlavním společným cílem této skupiny se stala integrace do euroatlantických a evropských struktur (NATO a EU). V druhé etapě vývoje visegrádské spolupráce došlo k rozšíření činnosti skupiny na hospodářskou úroveň. V tomto období vznikla CEFTA, která umožnila liberalizaci obchodu a také měla přispět k co nejsnadnějšímu vstupu těchto zemí do EU. I přes ochlazení spolupráce ve třetí etapě vývoje se Visegrádská skupina nakonec dokázala dohodnout např. v otázkách bezpečnosti.

V praktické části mé diplomové práce bylo popsáno vynaložené úsilí visegrádských zemí o členství v NATO a Evropské unii. Těchto cílů státy dosáhly a společně s dalšími šesti státy východní Evropy se staly v roce 2004 členy Evropské unie. Dalším úspěchem visegrádských zemí byl vstup do Schengenského prostoru. Prostřednictvím předsednictví v Radě EU mohly visegrádské země snadněji prosazovat, jak své vlastní zájmy, tak i zájmy skupiny. V dalších podkapitolách byla popsána a zhodnocena jednotlivá předsednictví zemí Visegrádské skupiny v Radě EU. Jako první ze zemí Visegrádské skupiny se předsednictví v Radě EU ujala Česká republika. Největším úspěchem tohoto předsednictví hodnotím aktivní řešení kritické situace spojenou se zabezpečením dodávek plynu do EU a řešení situace v pásmu Gazy. ČR rovněž podpořila koncept Jižního koridoru. Maďarsko a Polsko se předsednictví ujalo v roce 2011. Slovensko převzalo předsednictví v Radě EU v druhé polovině roku 2016. Mezi největší úspěchy těchto předsednictví patří zahájení Východního partnerství prostřednictvím Evropské politiky sousedství EU, podepsání přístupových jednání s Chorvatskem a také

pokroky v rámci diverzifikaci energetických zdrojů. Od samotného vzniku Visegrádské skupiny existovaly spekulace o její životaschopnosti. Tato spolupráce sebou nesla množství úskalí, s kterými se musela vypořádat. A tak po vstupu do evropských struktur byly stanoveny nové cíle a oblasti, které odpovídali aktivitám EU. V posledních letech byly hlavními projednávanými oblastmi spolupráce bezpečnostní politika, rozšiřování EU o země západního Balkánu, spolupráce se zeměmi Východního partnerství a také změna klimatu.

Visegrádská skupina se nachází na pomezí Západu a Východu. A právě tento fakt byl spatřován mezi aktéry zahraniční politiky zemí Visegrádské skupiny, vystupujících na mezinárodní scéně. I přes zjištěné úspěchy fungování Visegrádské skupiny se objevily jisté rozdíly, především v politické sféře, které toto uskupení značně narušovaly. Začaly se dokonce objevovat pochybnosti o budoucnosti tohoto formátu. V poslední kapitole této práce jsem zhodnotila vývoj událostí posledních let, jako je např. odchod Spojeného království z EU. Rovněž jsem popsala vývoj politické nálady, kterou tento proces způsobil, a také jaký dopad měl na úvahu o odchodu jiných států. V dalších dílčích podkapitolách jsem zhodnotila vliv nástupu nově jmenovaných představitelů Unie na její budoucnost, z důvodu převahy Západu nad Východem. Dále jsou v této kapitole objasněna existence jiných kooperačních formátů v Evropě jako je např. Visegrád plus, Výmarský trojúhelník, Slavkovský trojúhelník nebo Iniciativa Trojmoří. V závěru této kapitoly jsem popsala výsledky letošní voleb do Evropského parlamentu. Očekávání ohledně nástupu nacionalistických a protiunijních stran se nenaplnila, a dokonce byla zjištěna vyšší účast ve volbách. Závěrem lze říci, že Visegrádská skupina má stále své místo v Evropě a snaží se sjednocovat své zájmy i prostřednictvím spolupráce s jinými státy. Dle mého názoru má Iniciativa Trojmoří největší perspektivu. V budoucnu očekávám rozšíření Unie o některé státy západního Balkánu, např. Černá Hora a Srbsko. Avšak k odchodu dalšího členského státu, po vzoru Velké Británie, neočekávám, a to právě z důvodu zkušenosti s průtahy ve vyjednávání.

„Poslední slovo (a to bych chtěl s obavou zdůraznit) mají vždy politici. Z tohoto důvodu je třeba na ně dávat bedlivý pozor. Hrstka politiků je totiž schopna zničit to, co vybudovaly celé generace národů.“

(Konrad Adenauer)

SEZNAM ZKRATEK

Brexit	Britain–exit, proces ukončení členství Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v Evropské unii
CEFTA	Středoevropská dohoda o volném obchodu
CO ₂	oxid uhličitý
COREPER	Výbor stálých zástupců
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ECB	Evropská centrální banka
EEAS	Evropská služba pro vnější činnost
EU	Evropská unie
Frontex	Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
G20	Skupina dvaceti největších ekonomik světa
HZDS	Hnutí za demokratické Slovensko
KBSE	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
NATO	Severoatlantická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OSN	Organizace spojených národů
PiS	Právo a spravedlnost
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci

SEI	Středoevropská iniciativa
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SIS	Schengenský informační systém
SPD	Svoboda a přímá demokracie
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
UNMIK	Mise Organizace spojených národů v Kosovu
USA	Spojené státy americké
V4	Visegrádská čtyřka
V4+	Visegrád plus
ZEU	Západoevropská unie

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 12. 4. 2019

.....*Glavinská*.....

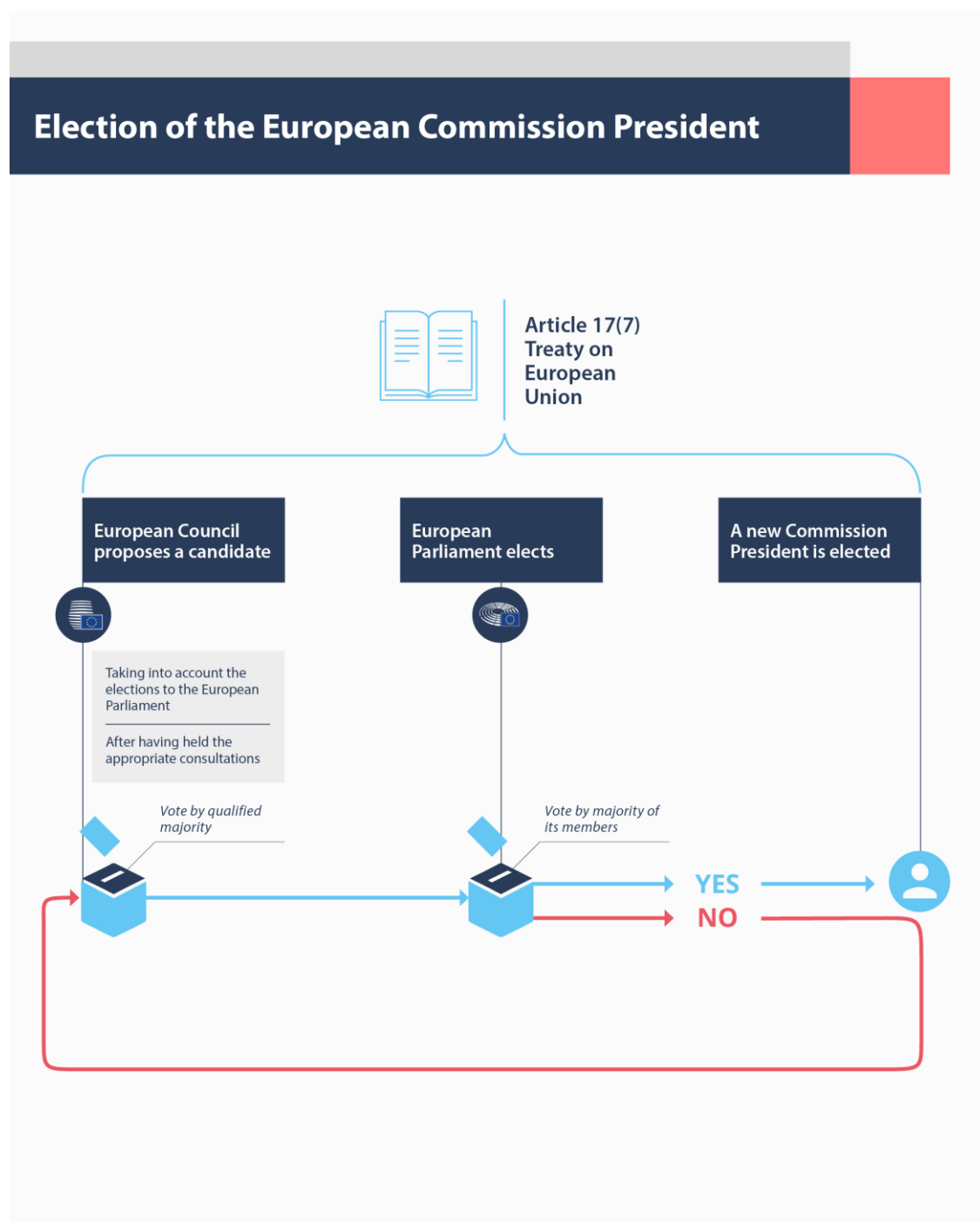
jméno a příjmení studenta

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Infografika – Volba předsedy Evropské komise

Příloha č. 2: Infografika – Jmenování členů Výkonné rady ECB

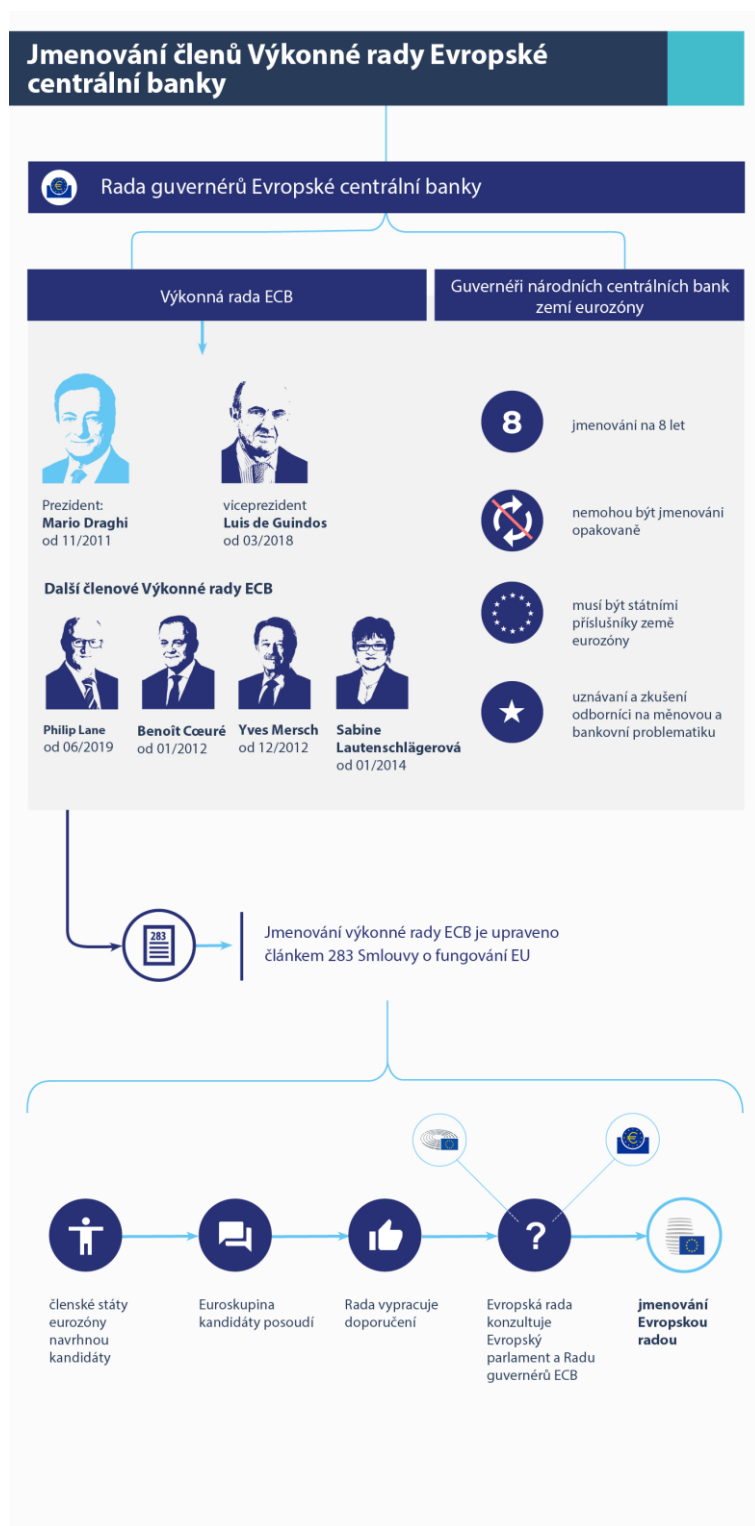
Příloha č. 1 Infografika – Volba předsedy Evropské komise

Zdroj: Rada EU, (2019). Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/election-european-commission-president/>.

Příloha č. 2: Infografika – Jmenování Výkonné rady ECB

Zdroj: Rada EU, (2019). Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/ecb-executive-board-appointment-procedure/>.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace:

- [1] CABADA, Ladislav a Šárka WAISOVÁ. Bezpečnostní, zahraniční a evropská politika Visegrádské skupiny. Praha: Togga, 2018. 309 s. ISBN 978-80-7476-139-3.
- [2] KAISEROVÁ, Kristina a Vít Najman. *Život a paměť: Projekt višegrádská paměť či višegrádské paměti? Paměť většiny a paměti menšin. Čítanka textů II.* Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Ústav slovansko-germánských studií FF. 2017. 93 s. ISBN 978-80-7561-050-8.
- [3] KUBÁČEK, Jan a Václav Nekvapil. *Testy – Politologie a mezinárodní vztahy.* Praha: Fragment. 2008. ISBN 978-80-253-0589-8.
- [4] KUKLÍK, Jan a René PETRÁŠ. Nadnárodní integrace v Evropě: příspěvek k aplikaci „Principů“ E. F. Smidaka. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. 238 s. ISBN 978-80-87109-02-1.
- [5] LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991–2004.* Praha: Karolinum. 2010. 168 s. ISBN 978-80-246-2438-9.
- [6] VLACHOVÁ, Klára. *Národní identity a identifikace: Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie.* Praha: SLON, 2015. 204 s. ISBN 978-80-7419-188-6.
- [7] WAISOVÁ, Šárka. *Regionální integrační procesy.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 507 s. ISBN 978-80-7380-232-5.
- [8] WHITE, S., P. G. LEWIS and J. BATT. *Developments in Central & East European Politics.* 5th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013. 312 s. ISBN 978-1-137-26298-1.

Elektronické zdroje:

- [9] ARMÁDNÍ NOVINY. *Buchar, Jan: Zachrání Výmarský trojúhelník Evropskou unií ze dne 6. dubna 2018.* [online]. AN [2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/zachrani-vymarsky-trojuhelnik-evropskou-unii3f.html>.
- [10] CEBRE. *Aktuální téma: Předsednictví v Radě EU, 2014.* [online]. CEBRE [2019-06-25]. Dostupné z: <https://cebre.cz/aktualni-temata/predsednictvi-v-rade-eu>.
- [11] ČESKÁ POZICE. *Joch, Roman: Visegrádská čtyřka a budoucnost Evropy ze dne 12. Srpna 2018.* [online]. CEBRE [2019-06-25]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/visegradska-ctyrka-a-budoucnost-evropy-fc8-/tema.aspx?c=A180808_141931_pozice-tema_lube.
- [12] ČTK. *Brexit samotnou EU změnil, ovšem jinak, než mnozí čekali ze dne 17. března 2019.* [online]. ČTK [2019-07-01]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/brexit-samotnou-eu-zmenil-ovsem-jinak-nez-mnozi-cekali/1734030>.
- [13] ČTK. *Nic dobrého pro strůjce brexitu. Britské deníky hodnotí nové lídry EU ze dne 3. července 2019.* [online]. ČTK [2019-07-01]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nic-dobreho-pro-strujce-brexitu-britske-deniky-hodnoti-nove/r~5d93edb09d7411e989de0cc47ab5f122/>.
- [14] ČTK. *Německo se chce aktivně účastnit východoevropské Iniciativy tří moří ze dne 18. září 2018.* [online]. ČTK [2019-07-01]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/nemecko-se-chce-aktivne-ucastnit-vychodoevropske-iniciativy-tri-mori/>.
- [15] ČTK. *Liberální frakce mění název z ALDE na Renew Europe ze dne 12. června 2019.* [online]. ČTK [2019-07-01]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/liberalni-frakce-meni-nazev-z-alde-na-renew-europe_524536.html.
- [16] ČTK. *Chtějí vzkřísit Výmarský trojúhelník, jde jim o jednotu Evropy ze dne 28. srpna 2016.* [online]. ČTK [2019-07-01]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/chteji-vzkrisit-vymarsky-trojuhelnik-jde-jim-o-jednotu-evropy_395808.html.

- [17] DANGERFIELD, Martin. *V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe*. Poznań University of Economics Review 2014, No. 4, Vol. 14. [2019-06-21]. Dostupné z: http://www.ebr.edu.pl/pub/2014_4_71.pdf.
- [18] DENÍK N. Kudláček, Jan: *Chybí Východ, noví, malí i chudí. V nejvyšším vedení Unie se na nás opět zapomnělo. Ale nezdá se, že to někomu vadí ze dne 3. července 2019*. [online]. DN [2019-07-01]. Dostupné z: <https://denikn.cz/158217/chybi-vychod-novi-mali-i-chudi-v-nejvyssim-vedeni-unie-se-na-nas-opet-zapomnelo-ale-nezda-se-ze-to-nekomu-vadi/>.
- [19] DJANKOV, Simeon. *Hungary under Orbán: Can Central Planning Revive Its Economy?* Person Institute for Internacional Economics. Policy Brief, 2015. No. 11 [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.piie.com/sites/default/files/publications/pb/pb15-11.pdf>.
- [20] ECHO24, ČTK. *Volby změnilý dosavadní podobu evropské politiky ze dne 27. května 2019*. [online]. ECHO24 [2019-07-01]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SsASr/volby-zmenily-dosavadni-podobu-evropske-politiky>.
- [21] EUROACTIV. *Země V4 tlačí na zachování data vstup do Schengenu, 2006*. [online]. EUROACTIV [2019-06-24]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/zem-v4-tla-na-zachovn-data-vstup-do-schengenu/>.
- [22] EUROACTIV. *Summit EU–USA jeden z vrcholů českého předsednictví, 2009*. [online]. EUROACTIV [2019-06-29]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/summit-eu-usa-jeden-z-vrcholu-ceskeho-predsednictvi-005833/>.
- [23] EUROACTIV. *Maďarské předsednictví, 2011*. [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/maarske-predsednictvi-000075/>.
- [24] EUROACTIV. *Maďarské předsednictví EU projede poslední rozpravou, 2011* [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/hungarian-eu-presidency-slithers-through-last-debate/>.

- [25] EUROACTIV. *Premiéři V4: Každá země EU má právo na vlastní energetický mix včetně jádra a plynu z břidlic ze dne 14. října 2013.* [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/premieri-v4-kazda-zeme-eu-ma-pravo-na-vlastni-energeticky-mix-vcetne-jadra-a-bridlicoveho-plynu-visegradska-rusnok-tusk-fico-orban-eu-energetika-011190/>.
- [26] EUROACTIV. *Horváth, Szabolcs: Visegrádská čtyřka se v labyrintu Unie neztratila ze dne 14. prosince 2011.* [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/interview/szabolcs-horvath-visegradska-ctyrka-se-v-labyrintu-unie-neztratila-009424/>.
- [27] EUROACTIV. *Zklamání polského předsednictví: (ne)rozšíření Schengenu, evropský patent a Ukrajina ze dne 19. prosince 2011.* [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/zklamani-polskeho-predsednictvi-nerozsireni-schengenu-evropsky-patent-a-ukrajina-009440/>.
- [28] EUROACTIV. *Furik, Andrej a kol.: Předsednictvo sa končí. V migrácii nepresvedčilo, výsledky má inde ze dne 13. prosince 2016.* [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/linksdossier/slovenske-predsednictvo-sa-konci-v-migracii-nepresvedcilo-vysledky-ma-inde/>.
- [29] EUROACTIV. *Zachová, Aneta a kol.: Visegrádská čtyřka v brexitovém patu ze dne 4. června 2019.* [online]. EUROACTIV [2019-06-30]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/politika/news/visegradska-ctyrka-v-brexitovem-patu/>.
- [30] EUROPA. *Historie EU – 2011* [online]. EUROPA [2019-06-30]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history/2010-today/2011_cs.
- [31] EUROSOP. *Machotková, Šárka: Vstup ČR do Schengenu.* [online]. EUROSOP [2019-06-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>.
- [32] EUROSOP. *Zenkner, Petr: Předsednictví ČR v EU 2009* [online]. EUROSOP [2019-06-25]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/112/sekce/predsednictvi-cr-v-eu-2009/>.

- [33] EUROSOP. *Pracovní program českého předsednictví: Evropa bez bariér*, 2009. [online]. EUROSOP [2019-06-25]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/39/11939-cz_pres_programme_cs.pdf.
- [34] EUROSOP. *Častulíková, Ivana: Předsednictví v Radě EU* [online]. EUROSOP [2019-06-25]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9033/sekce/predsednictvi-v-rade-eu/>.
- [35] EUROSOP. *Urban, Luděk: Historie vnitřního trhu* [online]. EUROSOP [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8732/sekce/historie-vnitriho-trhu/>.
- [36] EUROSOP. *Předseda EP, 2019*. [online]. EUROSOP [2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9251/sekce/predseda-ep/>.
- [37] EU2009. *České předsednictví v Radě EU, 2009*. [online]. EU2009 [2019-06-29]. Dostupné z: http://www.eu2009.cz/assets/czech-presidency/programme-and-priorities/achievements/cz-pres_vysledky_cs_2.pdf.
- [38] EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa bez hranic: Schengenský prostor*. [online]. EK [2019-06-24]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0020.01/doc_1.
- [39] EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 17. listopadu 2010*. [online]. MPO ČR [2019-06-30]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0677:FIN:CS:PDF>.
- [40] EVROPSKÝ PARLAMENT. *Tabulka: Účast ve volbách do Evropského parlamentu od roku 2004, 2019*. [online]. EP [2019-07-01]. Dostupné z: <https://vysledky-voleb.eu/ucast/>.
- [41] EVROPSKÝ PARLAMENT. *Graf: Výsledky voleb do Evropského parlamentu v roce 2014, 2019a*. [online]. EP [2019-06-30]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/previous-elections>.
- [42] EVROPSKÝ PARLAMENT. *Graf: Výsledky voleb do Evropského parlamentu v roce 2019b*. [online]. EP [2019-07-01]. Dostupné z: <https://vysledky-voleb.eu/>.

- [43] FRONTEX. *Frontex: Eastern Borders Annual Overview 2012*. [online]. FRONTEX [2019-06-24]. Dostupné z: https://frontex.europa.eu/assets/publications/risk_analysis/eb_ao.pdf.
- [44] GLOBAL POLITICS. *Havlík, Vlastimil: Krajanský zákon – korálek na šňůrce slovensko-maďarských vztahů, 2003*. [online]. GP [2019-05-10]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/krajansky-zakon-sr>.
- [45] GEOPOLITICAL FUTURES. *Obr: Státy Výmarského trojúhelníku* [online]. GPF [2019-07-03]. Dostupné z: <https://geopoliticalfutures.com/alliance-save-eu/>.
- [46] HLAVATY-JAN. *Hlavatý, Jan: Může Slavkovský trojúhelník nahradit V4? ze srpna 2017*. [online]. HLAVATY-JAN [2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.hlavaty-jan.cz/politika/muze-slavovsky-trojuhelnik-v4.php>.
- [47] INFO. *Udženija, Alexandra: Patříme na Západ nebo na Východ ze dne 8. ledna 2019*. [online]. GPF [2019-07-03]. Dostupné z: https://www.info.cz/nazory/patrim-na-zapad-nebo-na-vychod-komentar-alexandry-udzenija-39393.html?fbclid=IwAR0tC4ZwS5by_WRxzYAOqG0BXcdjVin_jKymfnJqNQWfg2_72fLpoA4n-C0.
- [48] IURIDICTUM. *Benešovy dekrety, 2011*. [online]. IURIDICTUM [2019-05-10]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/bene%c5%a1ovy_dekrety.
- [49] IROZHLAS. *Harzer, Filip: Donald Trump ve Varšavě podpoří polský projekt Trojmoří. Podivná iniciativa, zní z Prahy ze dne 6. července 2017*. [online]. IROZHLAS [2019-05-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/donald-trump-ve-varsave-trojmori-andrzej-duda_1707060600_haf.
- [50] KAFKADESK. *Should the Visegrad Group expand? 20 May 2019*. [online]. KAFKADESK [2019-07-03]. Dostupné z: <https://kafkadesk.org/2019/05/20/should-the-visegrad-group-expand/>.
- [51] KNIHOVNA V. HAVLA: DOKUMENTAČNÍ CENTRUM. *Projev prezidenta ČSFR Václava Havla na setkání představitelů Polska, Československa a Maďarska ze dne 9. dubna 1990*. [online]. DC [2019-03-07]. Dostupné z: <https://archive.vaclavhavel-library.org/file/download/124209>.

- [52] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Maďarské předsednictví v Radě*, 2011 [online]. MPO ČR [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument83166.html>.
- [53] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *MZV ČR: Visegrádská spolupráce* [online]. MZV ČR [2019-02-14]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/visegrad/index.html.
- [54] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *MZV ČR: Středoevropská iniciativa SEI* [online]. MZV ČR [2019-03-07]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/cei_stredoevropska_iniciativa/.
- [55] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *MZV ČR: CEFTA 2006 - Středoevropská zóna volného obchodu* [online]. MZV ČR [2019-03-27]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/zagreb/cz/obchod_a_ekonomika/cefta_2006_stredoevropska_zona_volneho.html.
- [56] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ SR. *MZV SR: Slovenské predsedníctvo vo V4, 2018*. [online]. MZV SR [2019-05-24]. Dostupné z: <https://www.mzv.sk/zahranicna-politika/slovensko-a-v4/slovenske-predsednictvo-v4/o-predsednictve>.
- [57] PL2011. *Polish Presidency of the Council of the European Union 2011*. [online]. PL2011 [2019-06-30]. Dostupné z: <https://ottawa.msz.gov.pl/resource/d1376d5a-ad86-42df-b3b6-4ef4928f2ded>.
- [58] RADA EU. *Rada EU: Východní partnerství, 2019*. [online]. RADA EU [2019-06-24]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eastern-partnership/>.
- [59] RADA EU. *Rada EU: Předsednictví Rady EU, 2019a*. [online]. RADA EU [2019-06-25]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/presidency-council-eu/>.
- [60] RADA EU. *Rada EU: COREPER I, 2019b*. [online]. RADA EU [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/coreper-i/>.

- [61] RADA EU. *Proces nominací nových vedoucích představitelů orgánů EU v roce 2019 ze dne 3. července 2019, 2019c*. [online]. RADA EU [2019-07-06]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nomination-process-2019/>.
- [62] REUTERS. *Soldatkina, Vladimir and Krisztina Than: Putin finds warm welcome in Hungary, despite European chill 17 February 2015*. [online]. REUTERS [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-putin-visit/putin-finds-warm-welcome-in-hungary-despite-european-chill-idUSKBN0LL23Z20150217>.
- [63] SENÁT PARLAMENTU ČR. *Matuška, Vítězslav: Západoevropská unie a Senát Parlamentu České republiky, 2019*. [online]. SENÁT PČR [2019-07-04]. Dostupné z: https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/webNahled?id_doc=50120&id_var=42504.
- [64] SME SVET. *Merkelová: Normandský formát je správná cesta, napriek ťažkostiam by mal pokračovať ze dne 30. ledna 2017* [online]. SME [2019-07-04]. Dostupné z: <https://svet.sme.sk/c/20446881/merkelova-normandsky-format-je-spravna-cesta.html>.
- [65] SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR. *Blízková, Marta: Priority slovenského predsedníctví v Radě EU ze dne 1. července 2016* [online]. SP ČR [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.spcr.cz/aktivita/evropske-a-mezinarodni-vztahy/eu-infoservis/evropska-rada/9923-priority-slovenskeho-predsednictvi-v-rade-eu>.
- [66] SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR. *Program predsedníctva Slovenskej republiky v Radě Európskej únie* [online]. SP ČR [2019-06-30]. Dostupné z: https://www.spcr.cz/images/EU/SK_PRES_presidency-programme-sk-final2.pdf.
- [67] ÚSTAV MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ PRAHA. *Wojna, Beata: Polské predsedníctví v Evropské unii a Východní partnerství ze dne 29. února 2012*. [online]. IIR [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/article/polske-predsednictvi-v-evropske-unii-a-vychodni-partnerstvi>.
- [68] ÚZSVM. *Česko na vstup do Schengenu ještě není připraveno ze dne 11. dubna 2005* [online]. ÚZSVM [2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.uzsvm.cz/duben-1937-0-85/cesko-na-vstup-do-schengenu-jeste-neni-pripraveno-33893/>.

- [69] VISEGRAD FUND. *VF: About Us – Visegrad Fund, 2019*. [online]. VF [2019-05-24]. Dostupné z: <https://www.visegradfund.org/about-us/the-fund/>.
- [70] VISEGRAD FUND. *VF: About Us – Conference of Ministers, 2019a*. [online]. VF [2019-05-24]. Dostupné z: <https://www.visegradfund.org/about-us/conference-of-ministers/>.
- [71] VISEGRAD FUND. *VF: About Us – Council of Ambassadors, 2019b*. [online]. VF [2019-05-24]. Dostupné z: <https://www.visegradfund.org/about-us/council-of-ambassadors/>.
- [72] VISEGRAD GROUP. *VG: Historie V4* [online]. VG [2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/historie/historie-v4>.
- [73] VISEGRAD GROUP. *György Rácz: Visegrádský sjezd* [online]. VG [2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/visegradsky-sjezd/gyorgy-racz-visegradsky>.
- [74] VISEGRAD GROUP. *VG: Visegrádská deklarace z roku ze dne 15. února 1991* [online]. VG [2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/deklacz-110412>.
- [75] VISEGRAD GROUP. *VG: Visegrádská deklarace z roku 2004*. [online]. VG [2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegraddeclarations/visegraddeclaration2004>.
- [76] VISEGRAD GROUP. *Gyárfášová, Olga a Grigorij Mesežnikov: 25 Years of the V4 as Seen by the Public* [online]. VG [2019-03-07]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/essays-articles/25-years-of-the-v4-as>.
- [77] VISEGRAD GROUP. *Dienstbier, Jiří: The first phase* [online]. VG [2019-03-07]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/the-visegrad-book/dienstbier-jiri-visegrad>.
- [78] VISEGRAD GROUP. *VG: Contents of Visegrad Cooperation 1999* [online]. VG [2019-05-08]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>.

- [79] VISEGRAD GROUP. *Tabulka: Přehled předsednictví* [online]. VG [2019-05-08]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs>.
- [80] VISEGRAD GROUP. *VG: Fields of Cooperation between the Visegrad Group Countries and the Benelux, 2005*. [online]. VF [2019-06-24]. Dostupné z: http://www.visegradgroup.eu/2005/fields-of-cooperation_.
- [81] VISEGRAD GROUP. *VG: Statement of the Ministers of the Interior of the Visegrad Group, 11 September 2003*. [online]. VF [2019-06-24]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/2003/statement-of-the>.
- [82] VISEGRAD GROUP. *VG: 2000–2001 Polish Presidency, 2001a*. [online]. VF [2019-06-24]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2000-2001-polish-110412>.
- [83] VISEGRAD GROUP. *Mykulanyets, Lyubov: Whither V4? EU Entry as a Turning Point in Visegrad Cooperation* [online]. VG [2019-06-29]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/students-section/whither-v4-eu-entry-as>.
- [84] VLÁDA ČR. *Přehled významných událostí českého předsednictví, 2009*. [online]. VLÁDA ČR [2019-06-29]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prehled-vyznamnych-udalosti-ceskeho-predsednictvi-59602/>.
- [85] VLÁDA ČR. *Strategie EU pro Podunají ze dne 20. září 2011*. [online]. VLÁDA ČR [2019-06-29]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/podunajska-strategie/podunajska-strategie-87592/>.
- [86] WIKIPEDIA. *Arabské jaro*. [online]. WIKIPEDIA [2019-06-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Arabsk%C3%A9_jaro.
- [87] WIKIPEDIA. *G20* [online]. WIKIPEDIA [2019-06-29]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/G20>.